Obsah

- Právo EU
- Povaha a postavení ES - nadstátnost v institucionální struktuře
- Soudní dvůr
- Právo ES/EU
- Vynucování práva ES
- Volný pohyb zboží
- Volný pohyb osob
- Ochrana hospodářské soutěže
- Daně
- Vnější obchodní vztahy EU

Právo EU - úvod

HISTORIE A VÝVOJ EVROPSKÉ INTEGRACE

PŘEHLED KLÍČOVÝCH SMLUV

NADSTÁTNOST

PRAVOMOCI ES

Studijní materiály - knihy

- **Knihy:**
  - ROZEHNALOVÁ, Naděžda - TÝČ, Vladimír***. Vnější obchodní vztahy Evropské unie***. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 207 s. (Spisy PrF MU v Brně. Řada teoretická ; 299). ISBN 8021040734.
  - TICHÝ, L. ***Dokumenty ke studiu evropského práva*** - 3. přepracované vydání : LINDE Praha, 2006, 912 s. ISBN: 80-7201-573-7
  - TÝČ, V. ***Základy práva Evropské unie pro ekonomy*** - 5. aktualizované vydání, LINDE Praha, 2006, 288 s., ISBN: 80-7201-631-8
  - CRAIG, P., de BÚRCA, G.: ***EU Law - Text, cases and materials***, Oxford UP, Oxford 2003
  - TICHÝ, L. ***Evropské právo,*** 3. vydání. Praha : C.H. Beck, 2006. 879 s. ISBN 071794309
  - SEHNÁLEK, D. ***Vybraná judikatura Evropského soudního dvora ke studiu práva Evropské unie***. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2007. 102 s. PrF č. 392. ISBN 978-80-210-4254-4.

Studijní materiály - Internet

- **EU** (v češtině)
  - **Portál EU**: http://www.europa.eu/
  - **Evropský soudní dvůr**: http://curia.europa.eu/
  - **Právo EU**: http://eur-lex.europa.eu/
  - **Historická judikatura ESD v češtině**: http://curia.europa.eu/cs/content/juris/index.htm
- **tuzemské**
  - http://isap.vlada.cz/
  - http://www.euroskop.cz/

Historie evropské integrace

- Cíle přednášky
  - Podmínky a příčiny vzniku ES
  - Historický vývoj ES
  - Orientace v pojmech - odlišení ES a EU

Vícevrstevná integrace

- NATO
- Rada Evropy
- OBSE
- a další…

ES – nový druh integrace

- 1. ESUO - 23. července 1952 (tzv. Pařížská smlouva, 50 let)
- 2. EHS + ESAE (EUROATOM) - 1. ledna 1958
- Princip nadstátnosti

Tradiční koncepce MPV

- Subjektem jsou pouze státy
- „Anarchický systém“
- Státní suverenita: na 1 území je vrchnostenská moc vykonávána jen 1 státem
- Smlouvy zavazují jen státy (výjimky nedávné – ZLPS)

Nadstátnost (supranacionalita)

- Poválečná nedůvěra, neúspěchy tradičních MO;
- = omezení svrchovanosti a přenos některých kompetencí z čl. st. na ES;
- => Společenství disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. moc nadstátní);
- ES disponuje mocí:
  - Zákonodárnou
  - Výkonnou
  - Soudní
- Projevy supranacionality
  - Většinové rozhodování
  - Finanční nezávislost
  - Přímo použitelné, přednostně aplikovatelné právo

Specifika ES

- Specifická struktura orgánů:
- **Stát**: parlament, vláda, soudy
- **MO**: Shromáždění, sekretariát, soud
- **ES**:
  - Komise – zájmy ES
  - Rada – zájmy čl. st.
  - Parlament – zájmy lidu

- existence vlastní vůle – Komise
- tvorba vlastního práva, které se specificky projevuje ve vnitrostátní sféře

Vývoj ES - územní expanze

- 1952 + 1958 – Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko;
- 1973 – „Severní rozšíření“ – VB, Dánsko, Irsko;
- 1981 – Řecko
- 1986 – Španělsko a Portugalsko
- 1993 – Finsko, Švédsko, Rakousko
- 2004 - Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko;
- 2007 – Rumunsko, Bulharsko;
- *? – Chorvatsko a Turecko*

Vývoj ES

- 50. léta – integrace
- 60. léta – krize (Lucemburský kompromis)
- 70. stagnace (ropná krize…)
- 80. léta – nový impulz - JEA (1. červenec 1987)
- 90. léta
  - 1993 – vznik EU - **Maastrichtská smlouva**
  - 1997 (1999) – Amsterodamská smlouva
  - 2001 (2003) – Niceská smlouva
  - ? – Smlouva o Ústavě pro Evropu

Zmatení pojmů? - EU, ES vs. EU

- 3 ES – mezinárodní organizace
- EU – nikoliv, pouze zastřešující entitou bez právní subjektivity
- EU – pilířová struktura
  - 1. (komunitární) pilíř: 3 (2) ES
  - 2. pilíř: společná zahraniční a bezpečnostní politika
  - 3. pilíř: vnitřní bezpečnost a justice
- 1. pilíř - nadstátní
- 2. a 3. pilíř – mezivládní
- „maastrichtský chrám“

Ad vývoj…

- Maastrichtská smlouva
  - Občanství EU
  - Základy HMU
  - Institucionální změny (EP, Evropská rada, Výbor regionů)
  - + II. a III. Pilíř EU
- Amsterdamská smlouva
  - Posílení I. pilíře (cizinci, Schengen)
  - III. pilíř zúžen na trestní záležitosti
  - Princip flexibility
  - Rozšíření spolurozhodování Evropského parlamentu
- Niceská smlouva
  - Institucionální změny

Pravomoci ES

- Limitovaná pravomoc: výkonná + legislativní + soudní
- SES – neobsahuje výslovný katalog – vyplývají především z cílů, úkolů ES a jejich věcné působnosti
- Pravomoci – vymezeny v konkrétních ustanoveních v jednotlivých kapitolách Smlouvy
- Cíle Společenství jsou obsaženy v čl. 2 SES a patří mezi ně:
  - podpora vyváženého rozvoje hospodářských činností v celém Společenství;
  - trvalý a neinflační hospodářský růst;
  - vysoká úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany;
  - zvyšování životní úrovně a kvality života;
  - hospodářská a sociální soudržnost;
- Věcná působnost např.
  - problematika cel a kvantitativních omezení dovozu a vývozu;
  - společná obchodní politika navenek;
  - vnitřní trh – 4 svobody /volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu);
  - společná politika v zemědělství a rybolovu;
  - společná politika v oblasti dopravy;
  - zajištění řádného fungování hospodářské soutěže;
  - politika v oblasti životního prostředí;
  - ochrana spotřebitele;

Dělení pravomocí / principy

- Dělení pravomocí:
  - Výlučné
  - Nevýlučné
- Principy ovládající výkon (nevýlučných) pravomocí
  - Subsidiarity
  - Proporcionality

Povaha a postavení ES - nadstátnost v institucionální struktuře

VYMEZENÍ NADSTÁTNOSTI

PROJEVY NADSTÁTNOSTI V SYSTÉMU ORGÁNŮ ES

EVROPSKÁ KOMISE

RADA EU

EVROPSKÁ RADA

EVROPSKÝ PARLAMENT

Právo ES – nástroj nadřízenosti

- EHS + ESUO + EURATOM – nadstátní organizace
- V mezinárodních vztazích – výjimečné postavení
- Důvod? – přenos (části) pravomocí
- Nástrojem – právo ES: charakteristika
  - samostatný právní systém
  - subordinační charakter
  - může zavazovat stát i jednotlivce
  - nové právní vztahy (ES-stát, ES-jednotlivec) – viz. následující slajd
- postavení čl. států: nerovné (mezi sebou) a podřízené ES (je tak popřena mezinárodně právní zásada rovnosti států)

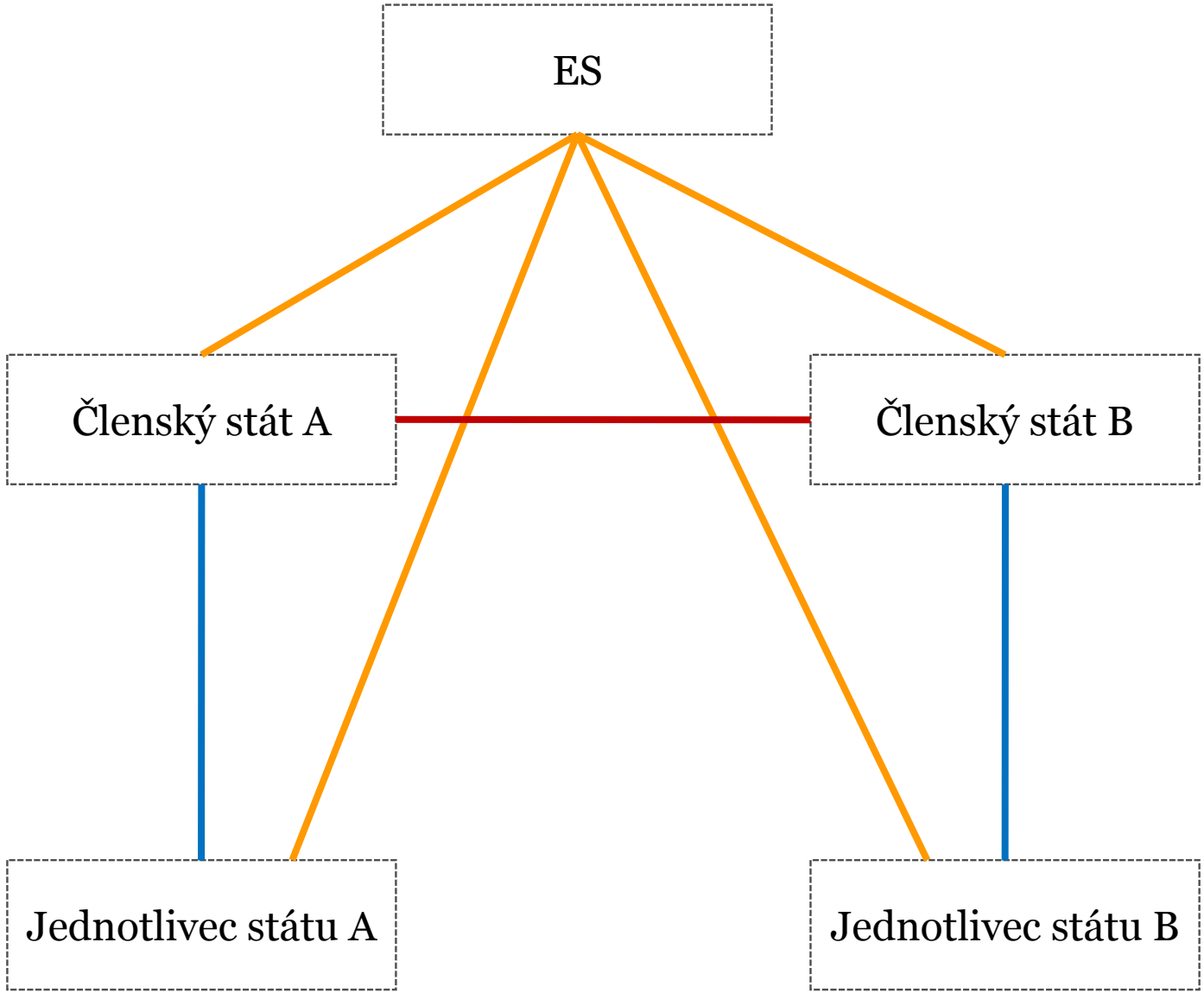
ES
Členský stát A
Členský stát B
Jednotlivec státu A
Jednotlivec státu B

Proč nadstátnost?

- vytvoření silného kompaktního celku
- překonání rozdílných zájmů
- => vznik MO se svrchovaností vyššího řádu
- projevy nadstátnosti:
  - ES – nejsou souhrn států, mají vlastní zájmy a formulují vlastní vůli, a to nezávisle nebo většinově
  - tvorba práva – samostatný právní systém, bezprostředně závazné vůči orgánům ES, čl.st. a FO/PO
  - finanční samostatnost
- rovnováha s národními zájmy?

Tandem Komise + Rada

- Komise:
  - reprezentuje zájmy ES
  - povinně předkládá návrhy opatření (rozhodnutí, právních aktů)
- Rada:
  - rozhoduje o jejich (ne)přijetí
- srovnej s dělbou moci ve státech a v tradičních MO
- Vada na kráse?

Rovnováha při tvorbě rozhodnutí

Proces tvorby rozhodnutí

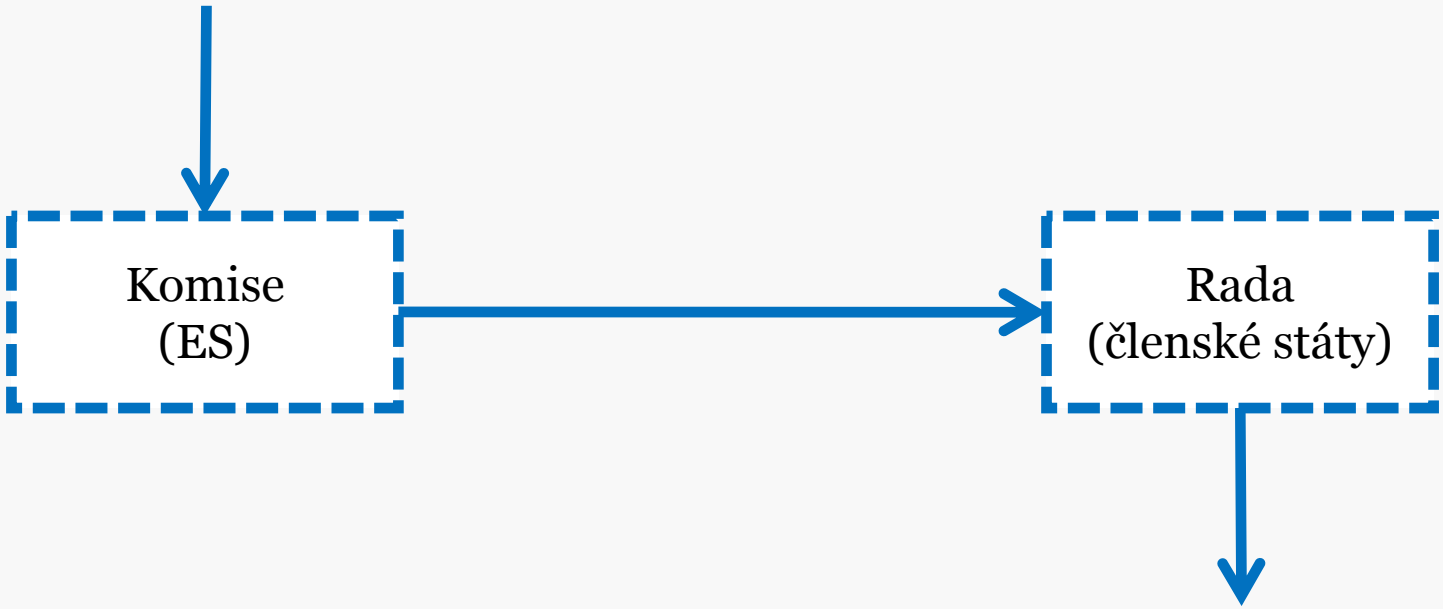

Zde je vyjádřeno jen schematické vyjádření principu nadstátnosti – dnes je uvedené schéma do značné míry modifikováno, při rozhodování totiž spolupůsobí i Evropský parlament

Absence demokratického prvku

- překonávána:
  - zapojením Evropského parlamentu do legislativního procesu – institucionální trojúhelník

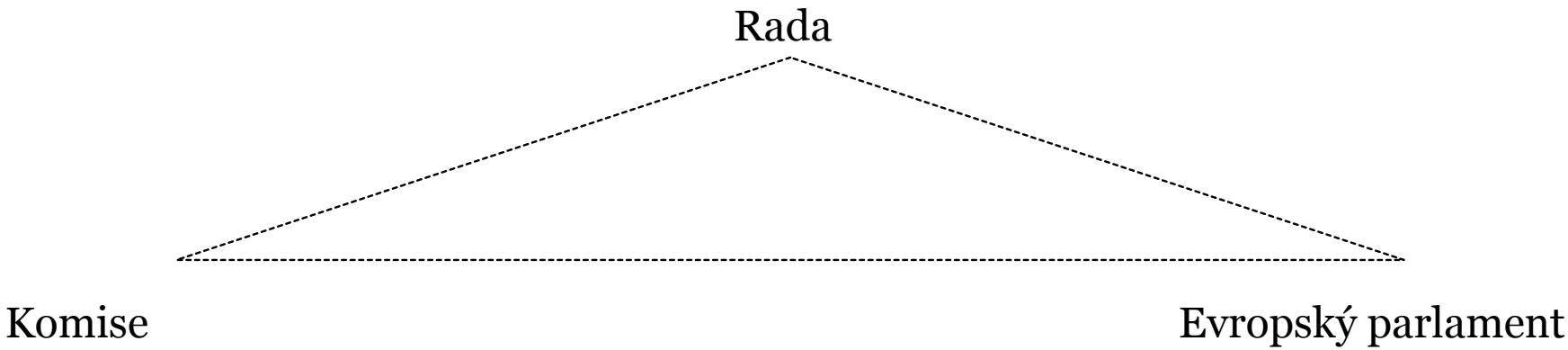

  - institut nezávislé soudní moci – Soudní dvůr ES

Další orgány

- Evropský účetní dvůr
- Evropská centrální banka

- nejvyšší orgán EU – Evropská rada (summit)
- + konzultativní orgány

Orgány vs. instituce

- jednotný „set“ orgánů
- Hlavní orgány (čl. 7 SES) - instituce
  - Evropský parlament;
  - Rada EU;
  - Komise;
  - Soudní dvůr;
  - Účetní dvůr;
- Další hlavní orgány:
  - Evropská rada
  - ECB
- Pomocné orgány:
  - Hospodářský a sociální výbor
  - Výbor Regionů
  - Evropská investiční banka

Evropská komise

CHARAKTERISTIKA
SLOŽENÍ
PRAVOMOCI

Evropská komise (pokračovatelka Vysokého úřadu)

- Orgán který je:
  - permanentní;
  - kolektivní;
  - nezávislý;
  - kolegiální
  - hájící zájmy ES jako celku
- Sídlo Brusel
- právní úprava čl. 211 – 219 SES
- reprezentuje zájmy celku = ES
- iniciativní, výkonný a kontrolní orgán („vláda“ ES)

Pravomoci Komise

- kontrolní - „hlídací pes smluv“,
- legislativní
  - iniciativní pravomoc
  - delegovaná legislativní pravomoc;
- výkonná
  - zejména v oblasti hospodářské soutěže;
- a pravomoci ve vnějších vztazích - na základě pověření sjednává (neschvaluje!) MS, navazuje a udržuje (diplomatické) styky

Složení Komise

- sbor členů Komise (komisaři)
- nejsou zástupci čl.st.
- současná Komise (2004 – 2009) – po 1 členu z každého čl.st.
- Smlouva z Nice –před přijetím dalšího člena – Rada určí systém rotace
- jeden z komisařů – předseda Komise (reprezentuje, pomáhá ustavit)
- fční období – 5 let

Ustavení komise

- Rada na nejvyšší úrovni designuje KV bud. předsedu
- designaci schválí EP
- Rada po dohodě s DPK schválí KV seznam komisařů
- EP en bloc (ne)schválí soubor komisařů
- Rada KV jmenuje celou Komisi

- Zánik fce Komisaře/celé Komise:
  - Komisaře: smrtí, odstoupením, odvoláním (SD)
  - Komise: EP vysloví nedůvěru (2/3 hlasů)

Ad Komise – činnost a aparát

- přijímání rozhodnutí – kolektivně prostou většinou
- v čele – předseda: řídí činnost Komise,
- řádná zasedání – 1 týdně (Brusel, Štrasburk)
- 26 generálních ředitelství (DG)
- cca 25000 zaměstnanců (cca 5000 tlumočníků)

GŘ pro jednotlivé politiky

- Doprava a energie
- Hospodářská soutěž
- Hospodářské a finanční věci
- Informační společnost a média
- Podniky a průmysl
- Regionální politika
- Rybářství a námořní záležitosti
- Společné výzkumné středisko
- Spravedlnost, svoboda a bezpečnost
- Vnitřní trh a služby
- Výkonné agentury
- Výzkum
- Vzdělávání a kultura
- Zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti
- Zdraví a ochrana spotřebitele
- Zemědělství a rozvoj venkova
- Životní prostředí
- Daně a cla

GŘ pro vnější vztahy

- Obchod
- Rozšíření
- Rozvoj
- Humanitární pomoc
- Úřad pro spolupráci a pomoc EuropeAid
- Vnější vztahy

Opakování - rozdělení funkcí v ES

- Horizontální
  - v rámci ES
- Vertikální
  - čl. státy – ES (viz. ESD)
- Nutnost reflexe nadstátní povahy této mezinárodní organizace => tandem **Komise - Rada**

Rada EU

CHARAKTERISTIKA
SLOŽENÍ
PRAVOMOCI

Rada EU

- Rada = Rada EU = Rada ES = Rada ministrů
- Pozor: Rada EU ≠ Rada Evropy ≠ Evropská rada!
- Právní úprava: čl. 202 - 210 SES
- Sídlo – Brusel
- Kolektivní orgán, reprezentuje zájmy členských států
- Složení: zástupci vlád čl.st., oprávněni zavazovat svůj stát
- Různé formace (variabilní složení: všeobecná rada vs. technické rady)
  - Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy; Hospodářství a finance – tzv. ECOFIN; Justice a vnitřní věci; Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a záležitosti spotřebitelů; Konkurenceschopnost; Doprava, telekomunikace a energie; Zemědělství a rybolov; Životní prostředí; Vzdělávání, mládež a kultura)

Pravomoci Rady

- legislativní orgán
  - I. pilíř:
    - přijímá (často společně s Evropským parlamentem) akty sekundárního práva
    - uděluje Komisi pravomoc k vydávání prováděcích aktů
  - II. a III. pilíř:
    - výhradní „zákonodárce“
- svolává konferenci o revizi
  - (zakl. smlouvy nelze měnit jako jiné mez. smlouvy)
- pravomoci ve vnějších vztazích
  - uzavírání mez. smluv jménem EUS (příp. EU)
- přijímání rozpočtu ES (společně s EP)
- ve II. a III. pilíři je výkonným orgánem

Rada EU - rozhodování

- nadstátnost (!) – derogace principu svrchované rovnosti států
- jednání – ústně, neveřejně
- dosažení shody – často problém, řešení - různé postupy:
  - tour de table
  - indikační hlasovaní
  - zpověď
  - „zastavení hodin“ (marathon)
- hlasování – v závislosti na řešené otázce:
  - **Prostou většinou** (1 stát = 1 hlas)
    - procedurální věci;
  - **Kvalifikovanou většinou** (tzv. vážené)
    - vnitřní trhu a obchodu.
  - **Jednomyslné** – bez hlasů proti –
    - v oblasti zahraniční politiky, obrany, policejní a justiční spolupráce ve věcech trestních a otázkách daňových

Systém váženého hlasování

Německo, Francie, Itálie, Velká Británie	29
Polsko, Španělsko	27
Rumunsko	14
Nizozemsko	13
Belgie, Česko, Maďarsko, Portugalsko, Řecko	12
Rakousko, Švédsko , Bulharsko	10
Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Slovensko	7
Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko, Slovinsko	4
Malta	3
CELKEM	345

velké státy (oranžová): **170** hlasů vs. malé státy (modrá): **175** hlasů
Kvalifikovaná většina: **255**
+ demografické kritérium (**62**%): fakultativní a kumulativní
+ nad 1/2 většina všech států: obligatorně kumulativní

Předsednictví Rady

- výkon zástupcem čl. st., rotace po **6** měsících
- Možnost:
  - ovlivňovat činnost ES/EU prostřednictvím vytváření podnětů pro nová politická a legislativní rozhodnutí.
  - pořádá a řídí pracovních schůzky
  - zprostředkování kompromisů
  - ve II. a III. pilíři vyjednává MS
  - vyjadřuje postoj EU v MO a na konferencích
- pořadí v příštích letech:
  - Portugalsko: druhá polovina roku 2007
  - Slovinsko: první polovina roku 2008
  - Francie: druhá polovina roku 2008
  - Česko: první polovina roku 2009

COREPER

- = Výbor stálých zástupců
- aparát permanentního charakteru
- připravuje a koordinuje činnost Rady a usiluje o dosažení předběžné shody, zastřešuje systém výborů a pracovních skupin
  - COREPER I: je tvořen zástupci stálých zástupců a jeho úkolem je příprava Rady pro zaměstnanost, sociální politiku a zdraví, Rady pro konkurenční politiku, Rady pro dopravu a telekomunikace, částečně Rady pro zemědělství a rybolov, Rady pro životní prostředí a Rady pro vzdělání a kulturu (**hospodářsko-technické otázky**).
  - COREPER II: je tvořen stálými zástupci (velvyslanci) osobně a řeší především **politické otázky**, připravuje činnost Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, ECOFIN a Rady pro spravedlnost a vnitro
- A věci, kde bylo dosaženo v COREPER jednomyslnosti (90%) a B věci (politicky citlivé) v nichž jednomyslnosti dosaženo nebylo

Úřednický aparát

- Sekretariát Rady
- Řízen: generálním tajemníkem (je zároveň vysokým představitelem pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku)
- Příprava materiálů po technické a jazykové stránce
- Eliminace diskontinuity (volby v čl. st.…)
- Francisco Javier Solana Madariaga

Rada jako legislativní orgán

- pravomoc přijímat legislativu, buď sama nebo s EP
- iniciace jí nepřísluší, má možnost změny návrhu
- přijímá
  - nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska;
  - společné akce, společné postoje, rámcová rozhodnutí a rozhodnutí
  - závěry, prohlášení a usnesení

Činnosti Rady - shrnutí

1. koordinace hospodářské politiky členských států;
2. legislativní činnost, vykonávaná zpravidla ve spolurozhodování s Evropským parlamentem;
3. jednání jménem ES a EU navenek s třetími státy a mezinárodními organizacemi – uzavírání mezinárodních smluv;
4. provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky;
5. koordinace činnosti členských států a přijímání opatření v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech;
6. společně s Evropským parlamentem Rada přijímá rozpočet ES

Evropská rada

CHARAKTERISTIKA
SLOŽENÍ
PRAVOMOCI

Evropská rada (evropský summit)

Složení : hlavy států/předsedové vlád

- Pravomoc:
  - Základní politické otázky
  - Podněty pro další vývoj
  - Obecné politické směry
- předsedá ji stát, který vykonává předsednictví Rady
- jednání se účastní též předseda Komise
- 4 x p.a.

Evropský parlament

CHARAKTERISTIKA
SLOŽENÍ
PRAVOMOCI

Evropský parlament
(původně „Evropské parlamentní shromáždění“)

- Čl. 189 - 201 SES
- srovnání s národními EP (!) – není vrcholným mocenským a legislativním orgánem
- zástupce lidu a národů EU
- permanentní orgán složený z 786 (do r. 2009, pak 736) členů
- funkční období 5 let (srov. Komisi)
- Sídlo: Štrasburk

Složení EP

Německo,	99
Francie, Itálie, Velká Británie	78
Polsko, Španělsko	54
Rumunsko	33
Nizozemsko	27
Belgie, Česko, Maďarsko, Portugalsko, Řecko	24
Švédsko	19
Rakousko	18
Bulharsko	17
Dánsko, Finsko, Slovensko	14
Irsko, Litva	13
Lotyšsko	9
Slovinsko	7
Estonsko, Kypr, Lucembursko	6
Malta	5
CELKEM	786

Ad EP - volby

- volby – všeobecné, přímé, dle různých volebních systémů (stanoví národní zákony) => poslanec = reprezentant lidu EU
- Společné: hlasovací právo od 18 let, rovnost mužů a žen a tajné hlasování.
- Poslanci EP v současnosti dostávají tentýž plat jako poslanci národního parlamentu v zemi, v níž byli zvoleni

Ad EP – vnitřní členění

- 1 komora
- politické skupiny (frakce) – dle politické příslušnosti
  - skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů) a Evropských demokratů
  - skupina sociálních demokratů v Evropském parlamentu
  - skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu
  - skupina Zelených/Evropské svobodné aliance
  - skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice
  - skupina nezávislých/demokracie
  - skupina Unie pro Evropu národů

Ad EP – vnitřní členění II.

- **Předseda a 14 místopředsedů**
  - Zastupuje EP navenek
  - Dbá na dodržování Jednacího řádu
- **Delegace**
  - 35
  - styky s parlamenty zemí, které nejsou členy EU
  - zvyšování vlivu Evropy v zahraničí.
- **Parlamentní výbory**
  - 20 - oborová orientace
  - předkládání pozměňovací návrhů, vypracovávání vlastních
  - Např. Výbor pro právní záležitosti, dopravu, práva žen, bezpečnost a obrannou politiku
- **Generální sekretariát**
  - Úřednický aparát pod vedením generálního tajemníka
  - 4000 úředníků, zejména překladatelské služby (23 jazyků)

Pravomoci EP

1. **kontrolní** - vůči Komisi – možnost interpelací, vyslovení nedůvěry; možnost klást otázky i jiným orgánům i Radě, zřizovat vyšetřovací výbory atd.
2. **legislativní** - sám neschvaluje právní předpisy, účastní se dle legislativní procedury

Historický vývoj ↓

   1. konzultace
   2. kooperace (spolupráce)
   3. spolurozhodování

3. **rozpočtové** – navrhuje změny u povinných výdajů, provádí změny u výdajů nepovinných – jedná se o výdaje orgánů EU – do jejich fondů; může zamítnout návrh rozpočtu;
4. další: podílí se na ustanovování Komise, jmenuje ombudsmana

Další orgány ES/EU

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR
VÝBOR REGIONŮ
EVROPSKÁ INVESTIČNÍ BANKA
EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

Evropský účetní dvůr

- (čl. 246 – 248 Smlouvy o založení ES)

- 27 členů (za ČR Jan Kinšt)
- Kontrolní orgán, nezávislé postavení
- Přezkum hospodaření s financemi ES
- Nemá rozhodovací pravomoci
- Výsledky své činnosti publikuje ve výroční zprávě zveřejňované v Úředním věstníku

Hospodářský a sociální výbor

- (čl. 257 – 262 Smlouvy o založení ES)

- Poradní orgán
- Složen z 344 poradců reprezentujících nejrůznější zájmové skupiny
- Jeho stanoviska mají značný politický význam – syntetizují rozporné výchozí zájmy

Výbor regionů

- (čl. 263 – 265 Smlouvy o založení ES)

- Poradní orgán
- Složen ze zástupců místních a regionálních samospráv – 344 členů
- Poskytuje konzultace:
  - **povinné** - v oblasti vzdělání, kultury, zdravotnictví, budování transevropských sítí, dopravní, telekomunikační a energetické infrastruktury, hospodářské a sociální soudržnosti, politiky zaměstnanosti a sociální legislativy
  - **Fakultativní** – i u jiných legislativních záměrů

Evropská investiční banka

- (čl. 266 – 267 Smlouvy o založení ES)

- Finanční instituce
- Cílem je vyrovnaný a trvalý rozvoj ES
- Poskytuje půjčky a záruky při podpoře zaostalých regionů, podniků…
- EIB má právní subjektivitu a jejími členy jsou členské státy ES.

Evropská centrální banka

- (čl. 105 – 115 Smlouvy o založení ES)

- Spravuje EURO – hlavní orgán HMU – cílem stabilita měna a odpovídající množství v oběhu
- nezávislá na Komisi i čl. státech

Soudní dvůr

SOUDNICTVÍ ES/EU

EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR

SOUD PRVNÍHO STUPNĚ

ŘÍZENÍ PŘED SOUDNÍ DVOREM

PŘEHLED NEJVÝZNAČNĚJŠÍCH ŽALOB

Soudnictví EU

nutné řešení problémů spojených zejména s:

1. dělbou pravomocí mezi ES a čl.st.;
2. řešením sporů mezi ES a čl. st.;
3. řešení sporů mezi ES a jednotlivci;
4. jednotná aplikace práva ES;
5. přezkum platnosti sekundárního práva ES;
6. řešení sporů mezi čl. státem a jednotlivcem
7. řešení sporů mezi jednotlivci

Soudy EU – grafické znázornění

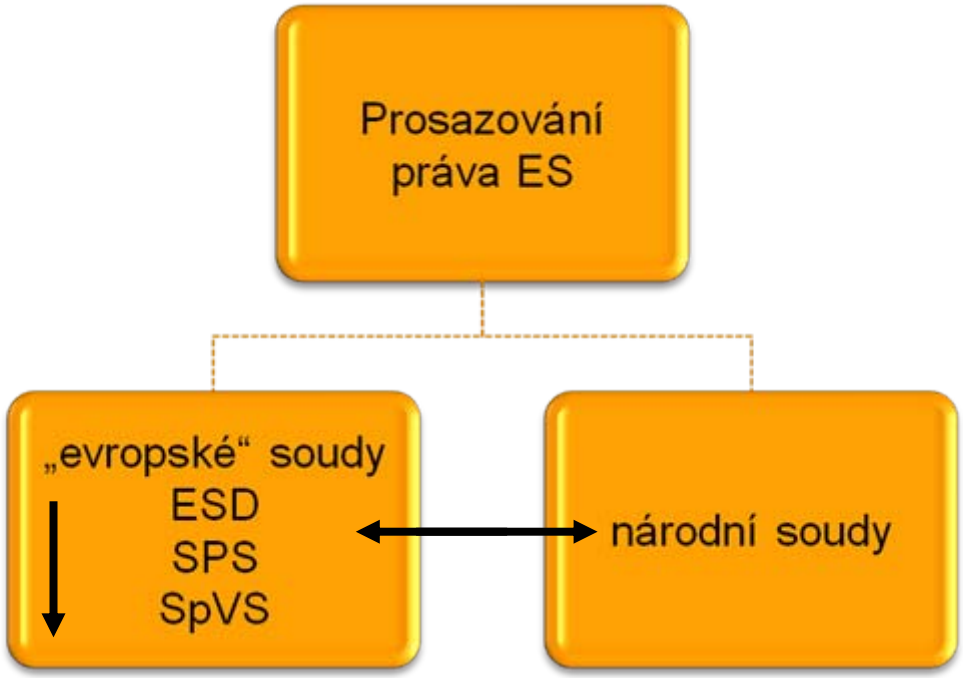

čl. 220 SES - Soudní dvůr a Soud prvního stupně zajišťují **v rámci svých pravomocí** dodržování práva při výkladu a provádění této smlouvy.

rozhodnutí 106/77, Simmenthal - „každý vnitrostátní soudce, který rozhoduje v rámci své pravomoci, má povinnost plně používat právo Společenství a chránit práva, která toto právo poskytuje jednotlivcům….“

Soudní dvůr

- Soudní dvůr je tvořen:
  1. Evropským soudním dvorem (ESD)
  2. Soudem prvního stupně (SPS) – někdy je též označován jako Soud první instance
  3. Soudem pro veřejnou službu (SpVS) – má institucionální postavení komory SPS

  - uvažován je vznik dalších komor po vzoru Soudu pro veřejnou službu (např. pro věci patentové apod.)

ESD – organizační struktura

1. **Předseda (1) - Vassilios Skouris**
2. (soudci (zbytek) – viz. web, + generální advokáti (8) viz. web)
3. **Vedoucí soudní kanceláře = tajemník (1) Roger Grass**
4. **Pomocní zpravodajové**
5. **Obslužné útvary Soudního dvora (tzv. služby)**

- předseda:
  - volen členy ESD na 3 roky,
  - řídí soudní činnost, zajišťuje správu ESD
  - předsedá zasedání a poradám největších soudních kolegií
  - přiděluje případy
- vedoucí soudní kanceláře
  - vede rejstřík podání
  - je odpovědný za doručování
  - účastní se všech zasedání

Složení ESD - soudci

- ESD se skládá: z 35 členů – 27 soudců + 8 GA
  - 1 soudce z každého členského státu (čl. 221 SES).
- Za ČR: prof. Malenovský

- osoby, které poskytují veškeré záruky nezávislosti a které splňují všechny požadavky nezbytné k výkonu nejvyšších soudních funkcí jejich zemích nebo jsou obecně uznávanými znalci práva (čl. 223)
- => nemusí být soudcem v členském státě
- Přísaha: „*Přísahám, že budu svoji funkci vykonávat nestranně a podle svého nejlepšího svědomí; přísahám, že budu zachovávat tajnost porad Soudního dvora*.“
- fce – 6 let, možnost opakovaně
- každé 3 roky 1/2

Složení ESD - generální advokáti

- čl. 222 – „…*Úlohou generálních advokátů je předkládat veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněné návrhy rozhodnutí ve věcech, které podle statutu Soudního dvora vyžadují jeho účast*.“
- počet – 8, každé 3 roky obměna 4
- stejné požadavky jako na soudce ESD
- inspirace francouzským právním prostředím – zde funkcí commisaire du gouvernement francouzského Counseil d’Etat.

- vypracovává stanovisko - není pro soudce závazné!

- pozn. čl. 6 odst. 1 EÚOLPZS: „*Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.*“

Soudní kolegia

- Soudní dvůr zasedá v těchto kolegiích
  - v plénu složeném ze všech soudců
  - ve velkém senátu (13)
  - v senátech (3 nebo 5)
  - samosoudce (jen SPS)

- Soudce zpravodaj
  - zpráva soudce zpravodaje

Vedlejší účastenství + opravné prostředky

- **Vedlejší účastenství**
  - hlavním účastníkem: navrhovatel a odpůrce (jednotlivec = FO/PO, čl. st., orgány ES)
  - vedlejším účastníkem: orgán ES / čl.st.
    - účast na řízení, překládání stanovisek

- **Opravné prostředky**
  - možnost:
    - odvolání – ŘOP, jen právní přezkum, nikoliv skutkový
    - revize rozhodnutí – nová skutečnost, zásadní význam pro věc samou

Jazykový režim před ESD vs. obecný jazykový režim

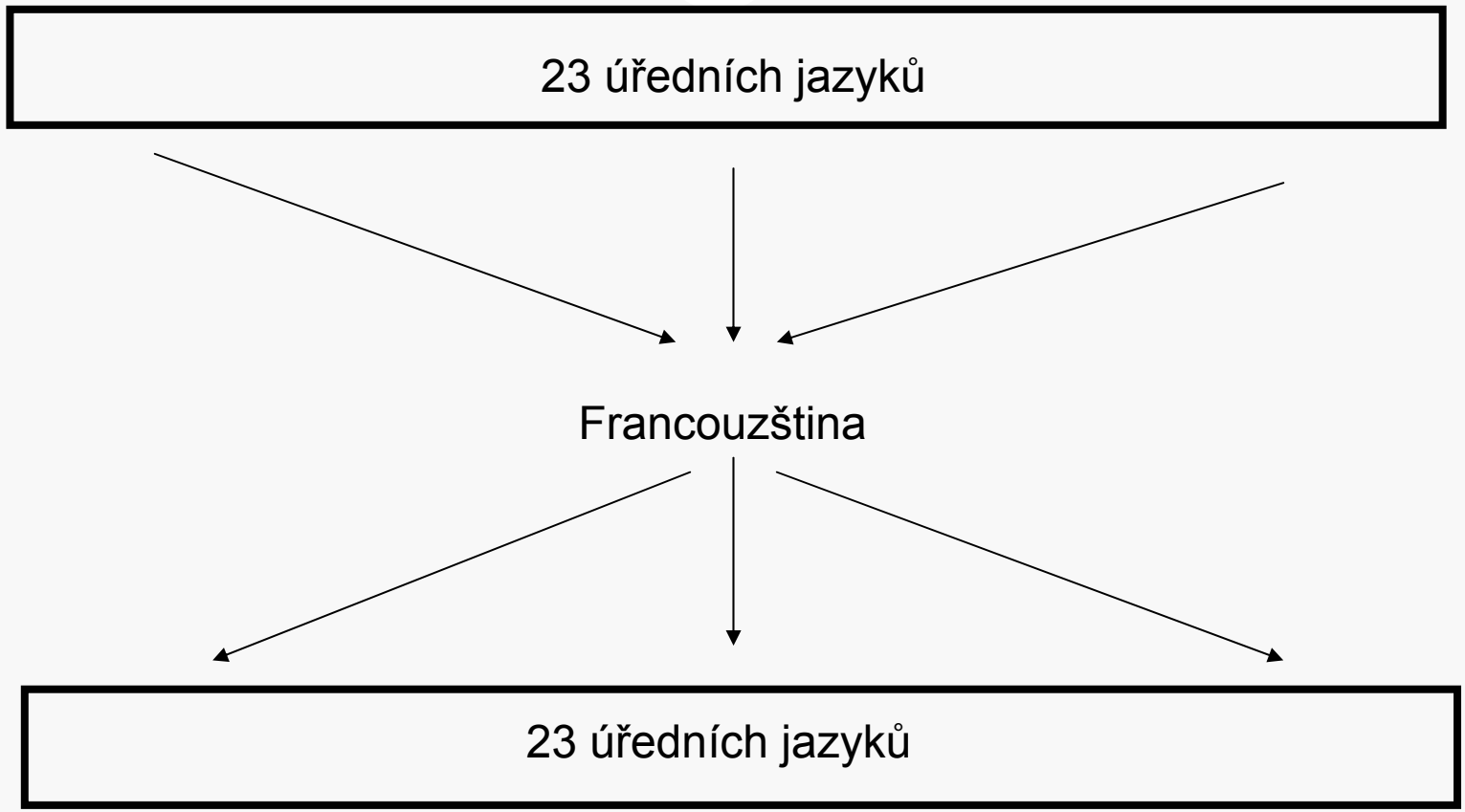

Značení: C-XX/RR, T-XX/RR, F-XX/RR

Soud 1. stupně

- vznikl na základě JEA rozhodnutím Rady
- funguje od 1.9.1989
- odlehčení činnosti ESD

+ Zvláštní soudní komory:

  Soud pro veřejnou službu

Soud pro veřejnou službu

- má postavení komory SPS
- zřízen v roce 2005
- rozhoduje v 1. stupni pracovněprávní spory mezi Evropskými společenstvími a jejich zaměstnanci podle čl. 236 SES a čl. 152 SESAE

- do budoucna je předpoklad zřízení dalších soudních komor po vzoru SpVS

Řízení před Soudním dvorem

- Zastoupení stran
  - povinné zastoupení v řízení
  - ČR – vládní zmocněnec pro zastupování před ESD
- Zahájení řízení
  - návrh na zah. řízení musí být písemný
- Zjišťování skutkového stavu
  - před ú. jednáním
- Ústní jednání
  - možno vynechat
  - 3 části:
    1. čtení zprávy soudce zpravodaje
    2. stanoviska zástupců stran
    3. GA podá své stanovisko
- Závěr řízení

Rozhodnutí

1. Rozsudek = rozhodnutí ve věci samé
2. Usnesení
3. Stanovisko

Přehled základních druhů řízení před ESD a Soudem 1. instance

- Řízení o předběžné otázce
- Řízení o neplnění povinnosti členským státem
- Řízení o neplatnosti aktu instituce
- Řízení o nečinnosti instituce
- Řízení o náhradě škody
- Řízení v pracovněprávních záležitostech

SPS rozhoduje o:

1. přímých žalobách podaných **jednotlivci proti aktům orgánů Společenství**;
2. žalobách podaných **členskými státy proti Komisi**;
3. žalobách podaných členskými státy proti Radě ohledně aktů přijatých v oblasti **státních podpor, ochranných obchodních opatření** („dumpingu“) a aktů, jimiž Rada vykonává **prováděcí pravomoci**;
4. žalobách **směřujících k náhradě škody** způsobené orgány ES/EU nebo jejich zaměstnanci
5. žalobách opírajících se o **smlouvy** uzavřené Společenstvími, **které výslovně stanoví pravomoc Soudního dvora**;
6. žalobách týkajících se **ochranné známky Společenství**

Právo ES/EU

POVAHA UNIJNÍHO A KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

PRAMENY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

APLIKACE KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

Evropská unie vs. právo

- EU = produkt práva
  - právo – integrační nástroj
- EU (ES) – vytváří právo
  - zvláštní vlastnosti práva (ES), subjektem je i jednotlivec
  - vztah mezi ES a čl. st. je určen právem ES!

Terminologie

- Právo EU
- Právo ES = komunitární právo

- Právo EU v užším slova smyslu (právo II. a III. pilíře)
- Evropské právo? …

- Tato přednáška – relevantní bude právo ES, ledaže bude výslovně řečeno jinak

PRAMENY PRÁVA ES

- **Materiální prameny** práva:
  - v původním slova smyslu označují důvod vzniku práva, tzn. motivaci k vytvoření práva - *vůle uchovat mír a vytvořit pomocí hospodářského propojení lepší Evropu*;
- **Formální prameny** práva
  - právní normy vyjádřené v právních aktech
- **Členění pramenů práva ES** dle původu a zakotvení práva:
  - primární
  - sekundární
  - mezinárodní smlouvy uzavřené ES
  - obecné zásady komunitárního (unijního) práva

Primární právo ES/EU

- ústavní charakter: výchozí základ celého právního systému ES/EU (zakládací Smlouvy ES – ústava ES, nikoliv ústava EU!)
- Specifický pramen MPV – proč?
  - viz. např. změny
    - *Článek 48* (bývalý článek N) SEU

    Vláda kteréhokoli členského státu nebo Komise může Radě předkládat návrhy na změnu smluv, na nichž je Unie založena.

    Zaujme-li Rada po konzultaci s Evropským parlamentem a v případě potřeby i Komise stanovisko pro svolání konference zástupců vlád členských států, svolá předsedající Rady tuto konferenci, aby se společně dohodly změny, jež by v těchto smlouvách měly být provedeny. Institucionální změny v měnové oblasti jsou rovněž konzultovány s Evropskou centrální bankou.

    Změny vstupují v platnost po ratifikaci všemi členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy.
  - viz. též předmět těchto smluv – předání části suverenity na jiný subjekt (ES)
- zakládací smlouvy, JEA, MAA, AMS, NIC, Smlouva společn. orgánech, protokoly, dodatky, smlouvy o přístupu

AKTY SPOLEČENSTVÍ JAKO SEKUNDÁRNÍ PRÁVO ES

- Vzniká činností orgánů ES
- Čl. 249 SES [I-33]:

Ke splnění svých úkolů a za podmínek stanovených v této smlouvě Evropský parlament společně s Radou, Rada a Komise vydávají nařízení a směrnice, přijímají rozhodnutí a vydávají doporučení nebo zaujímají stanoviska.

Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.

Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu pro ty, jimž je určeno.

Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

Nařízení

- Komunitární charakter
- Bezprostřední aplikovatelnost = přímý účinek
- Unifikovaná právní úprava pro celé Společenství

NAŘÍZENÍ č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství

RADA EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na článek 217 Smlouvy, podle nějž pravidla pro používání úředních jazyků v orgánech Společenství stanoví Rada jednomyslně, aniž jsou tím dotčena pravidla obsažená v jednacím řádu Soudního dvora;

vzhledem k tomu, že každý ze čtyř jazyků, v nichž je sepsána Smlouva, je uznáván za úřední jazyk v jednom nebo více členských státech Společenství,

PŘIJALA TOTO NAŘÍZENÍ:

Článek 1

Úředními a pracovními jazyky orgánů Unie jsou angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, irština, italština, litevština, lotyština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština.

Článek 2

Texty zasílané orgánům členským státem nebo osobou podléhající jurisdikci členského státu se sepisují v jednom z úředních jazyků dle volby odesílatele. Odpověď se podává v témže jazyce.

Článek 3

Texty zasílané orgánem členskému státu nebo osobě podléhající jurisdikci členského státu se sepisují v jazyce tohoto členského státu.

Článek 4

Nařízení a jiné texty obecného dosahu se sepisují v úředních jazycích.

Článek 5

Úřední věstník Evropské unie vychází v úředních jazycích.

Článek 6

Orgány mohou stanovit podrobnosti o užívání jazyků svými vnitřními předpisy.

Článek 7

Užívání jazyků v řízení před Soudním dvorem stanoví jeho jednací řád.

Článek 8

V případě členských států, které mají více úředních jazyků, se používání jazyků stanoví na žádost dotyčného státu podle obecných pravidel vyplývajících z právních předpisů tohoto státu.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Směrnice

- cíl směrnice harmonizace vnitrostátního práva
- zohlednění národních specifik
- směrnice automaticky „nenahrazuje“ národní právní předpis, členské státy jsou povinny upravit své národní právo podle ustanovení Společenství
- dvoustupňový legislativní proces : pro jednotlivce závazná až provedená vnitrostátní právní úprava
- pozn. vnitrostátní ekvivalent?

Směrnice Rady 76/207/EHS o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy …
vzhledem k tomu, že **…,**
PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Článek 1 … *vynechány …*

Článek 6
Členské státy zavedou do svého právního řádu nezbytná opatření, aby umožnily každé osobě, která se cítí poškozena nedodržením zásady rovného zacházení ve smyslu článků 3, 4 a 5, domáhat se nápravy soudní cestou případně poté, co se obrátila na jiné příslušné orgány.
Článek 7
Členské státy přijmou veškerá nezbytná opatření na ochranu pracovníků před propouštěním, které je reakcí zaměstnavatele na stížnost podanou na úrovni podniku nebo soudní žalobu usilující o dodržování zásady rovného zacházení.
Článek 8
Členské státy zajistí, aby předpisy přijaté k provedení této směrnice a odpovídající předpisy, které jsou již platné, byly oznámeny zaměstnancům všemi odpovídajícími prostředky, například oznámením na jejich pracovišti.
Článek 9
1. **Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do třiceti měsíců po jejím oznámení a neprodleně o nich uvědomí Komisi.**
…
Článek 11 **Tato směrnice je určena členským státům**.

Stát směrnici neprovede

možné důsledky:

1. porušení povinnosti – řízení dle čl. 226 - 228 SES
2. přímý účinek
3. nepřímý účinek
4. odpovědnost za škodu

Rozhodnutí

- IPA – týká se jednotlivého případu a je závazné pro toho, komu je adresováno
- adresátem?

Rozhodnutí Komise 2004/559/ES, kterým se stanoví seznam oblastí České republiky spadajících pod cíl 2 strukturálních fondů pro období 2004 až 2006

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ,

vznecháno …

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Cíl 2 strukturálních fondů spočívá v podpoře hospodářské a sociální přeměny oblastí, jež čelí strukturálním obtížím.

(2) Komise a členské státy usilují o to, aby zajistily, že pomoc bude skutečně soustředěna na nejvážněji postižené oblasti a na nejvhodnější zeměpisné úrovni.

(3) Horní mez způsobilého počtu obyvatel je 370000 v souladu s čl. 4 odst. 2 nařízení (ES) č. 1260/1999, kterým se stanoví horní mez pro Českou republiku na 31 % obyvatelstva v regionech NUTS II nespadajících pod cíl 1.

(4) Komise připravuje na základě návrhů členských států a v úzké součinnosti s dotčeným členským státem a s náležitým ohledem na jeho priority seznam oblastí spadajících pod cíl 2,

PŘIJALA TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 1

Oblasti v České republice spadající od 1. května 2004 do 31. prosince 2006 pod cíl 2 strukturálních fondů jsou uvedeny v příloze tohoto rozhodnutí.

Článek 2

Toto rozhodnutí je určeno České republice.

Doporučení a stanoviska

- nejsou právně závazné (proto jen akty, nikoliv právní akty ES)
- ochrana důvěry, posílení právní jistoty
- přiblížení situace svým adresátům

Doporučení Evropského parlamentu a Rady 2006/952/ES o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

vzhledem k těmto důvodům: …

DOPORUČUJÍ:

I. aby členské státy v zájmu podpory rozvoje průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb přijaly opatření nezbytná pro zajištění ochrany nezletilých osob a lidské důstojnosti ve všech audiovizuálních a on-line informačních službách tím, že:

1. zváží zavedení opatření v rámci svého vnitrostátního práva nebo právní praxe, pokud jde o právo na uveřejnění odpovědi nebo rovnocenné prostředky nápravy v souvislosti s on-line médii, při dodržení vnitrostátních a ústavních právních předpisů, a aniž by byla dotčena možnost upravit způsob jeho výkonu, aby se zohlednily zvláštnosti každého typu média;

Působení a aplikace komunitárního práva

- v grafické podobě znázorněno na následujícím slidu

Obecné právní zásady (ve smyslu práva ES(EU))

- Nepsaný pramen práva
- normy, které vyjadřují elementární představy o právu a spravedlnosti, jaké musí splňovat každý právní rád
- Vyplňování mezer v primárním právu
- formulovány ESD

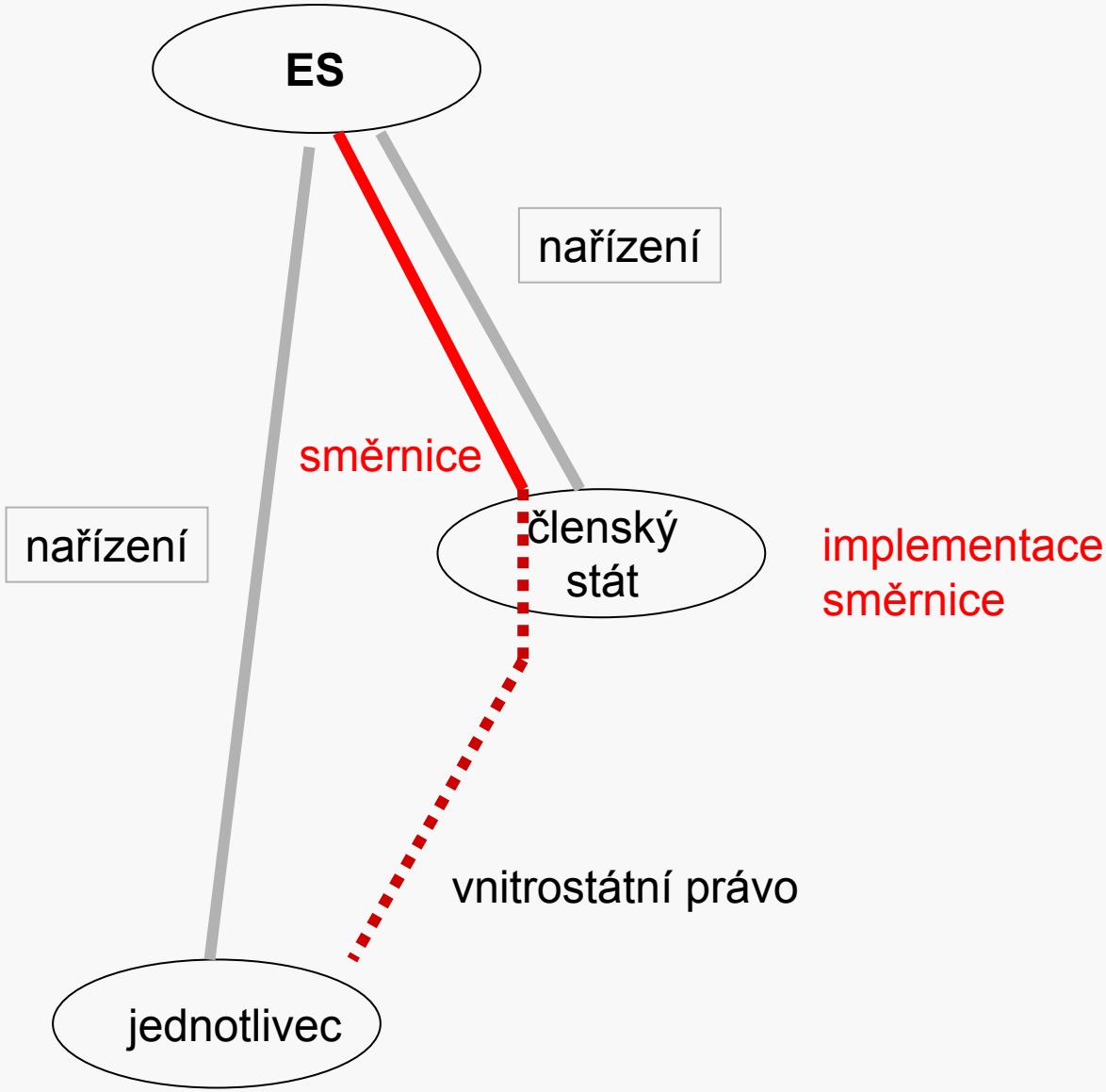
ES
nařízení
směrnice
nařízení
členský stát
implementace směrnice
vnitrostátní právo
jednotlivec

Shrnutí…

- ES – vlastní právní řád – komunitární právo
- Případ **COSTA/ENEL**

*„Na rozdíl od obvyklých mezinárodních smluv vytvořila Smlouva o EHS **vlastní právní rád**, který ... se stal součástí právního řádu členských států a který jsou jejich soudy povinné aplikovat. Tím, že bylo na neomezenou dobu založeno Společenství, jež je vybaveno vlastními institucemi, právní subjektivitou, pravomocí vytvářet vlastní legislativu a schopností rozvíjet vlastní aktivity na mezinárodním poli a zejména skutečnými pravomocemi vyplývajícími z omezení kompetencí nebo přenosem pravomocí ze států na Společenství, tyto státy omezily svá suverénní práva..., a vytvořily tak soubor práva závazného **pro jejich příslušníky i pro ně samotné.“***

- to jak bude aplikováno – stanoví KP samo!
- vlastní zásady – PÚ a přednosti!

Formální náležitosti právních aktů

1. odůvodnění
   - *Článek 253:* Nařízení, směrnice a rozhodnutí přijímané společně Evropským parlamentem a Radou, jakož i takové akty Rady nebo Komise musí obsahovat odůvodnění a odkazovat na návrhy nebo stanoviska, které musí být podle této smlouvy předloženy
2. číslování
3. publikace
   - *Článek 254:*
     1. Nařízení, směrnice a rozhodnutí přijaté postupem podle článku 251 podepisuje předseda Evropského parlamentu a předseda Rady a vyhlašují se v *Úředním věstníku Evropské unie*. Vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení.
     2. Nařízení Rady a Komise a směrnice těchto orgánů, které jsou určeny všem členským státům, se vyhlašují v *Úředním věstníku Evropské unie*. Vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení.
     3. Ostatní směrnice a rozhodnutí se oznamují těm, jimž jsou určeny, a nabývají účinku tímto oznámením.

Rozhodnutí ESD

- kontinentální vs. angloamerický systém
- ESD na pomezí
- judikatura není obecně závazná
- *Článek 220 SES*

  Soudní dvůr a Soud prvního stupně zajišťují v rámci svých pravomocí dodržování práva při výkladu a provádění této smlouvy.
- ESD stanoví, jaký výklad a aplikace komunitárního práva jsou správné ➔ výkladové rozhodnutí je třeba vždy respektovat, jinak by vnitrostátní soud aplikoval komunitární právo nesprávně, což nesmí

Principy aplikace práva ES

PŘÍMÝ ÚČINEK

APLIKAČNÍ PŘEDNOST

PŘÍMÝ ÚČINEK SMĚRNICE

NEPŘÍMÝ ÚČINEK SMĚRNICE

Princip přímého účinku

- ***vlastnost normy komunitárního práva přímo a bez dalšího ovlivňovat právní postavení jednotlivce. Přiznávat mu práva či ukládat povinnosti.*** *Princip přímého účinku v sobě rovněž zahrnuje povinnost soudů členských států přímo aplikovat dotčenou normu komunitárního práva*.

- případy Van Gend en Loos, Costa vs. ENEL

Podmínky existence přímého účinku

- norma, resp. pravidlo chování v ní obsažené, musí být precizní, jasná a konkrétní
- norma musí být bezpodmínečná
- k provedení této normy není nutné (přípustné) přijetí dalšího ustanovení
- norma neponechává žádnou podstatnou volnost chování členským státům ani orgánům Společenství.

Roviny přímého účinku

- Vertikální:
  - Vzestupný – Jednotlivec (Pr) vs Stát (Po)
  - Sestupný - – Jednotlivec (Po) vs Stát (Pr)

- Horiznotální - Jednotlivec (Pr) vs Jednotlivec (Po)

Směrnice a PÚ?

- Obecně nikoliv!
- Za určitých podmínek však ano:
  - splňuje kritéria uvedená u případu VGL
  - nebyla řádně a včas provedena do vnitrostátního práva
  - určitého práva plynoucího ze směrnice se dovolává jednotlivec a
  - povinným je stát, resp. jeho orgán.

Případ Van Duyn:

- Článek 39 [III-133] stanoví:

  1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků ve Společenství.

  2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.“ – jasná povinnost, žádná volnost jednání státu, jasné stanovení práva, byť omezeného důvody v odst. 3

- Směrnice 64/221 stanoví:

  „opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku musí být založena výlučně na osobním jednání dotčeného jednotlivce“ – jasně stanovená povinnost státu nebrat zřetel na faktory, které nespočívají v osobním chování jednotlivce – požadavek právní jistoty jednotlivce požaduje, aby se na toto mohl spolehnout, i když je stanovena v právním aktu, který jako celek přímý účinek nemá.

Případ Ratti

- Tento případ vymezuje předpoklady existence přímého účinku směrnice neprovedené do vnitrostátního právního řádu

- „*Přímý účinek slouží pouze k uplatňování práv jednotlivce, nikoliv založení jeho povinností*.“

Případ Dori

- Jednoznačné odmítnutí horizontálního přímého účinku směrnic!

Nepřímý účinek

- Případy **Marleasing** a **Von Colson**

  povinnost výkladu vnitrostátního práva (části či celého odvětví) v souladu s komunitárním právem (s cíly směrnice)

= eurokonformní výklad vnitrostátního práva

Princip aplikační přednosti práva ES

- na určitou situaci dopadá jak norma KP tak VP a KP ≠ VP => aplikace KP
- přednostně aplikovány mohou být pouze přímo účinné normy práva ES!

- neruší VP!

Případ Simmenthal

- Právo ES musí být úplně a jednotně aplikováno na celém území Společenství
- Aplikovat ho jsou povinny všechny vnitrostátní soudy, a to na každé úrovni bez výjimky.
- Komunitární právo rozporné vnitrostátní předpisy nezneplatňuje !

Vynucování práva ES

ODPOVĚDNOST STÁTU ZA PORUŠENÍ PRÁVA ES

Odpovědnost státu za porušení práva ES

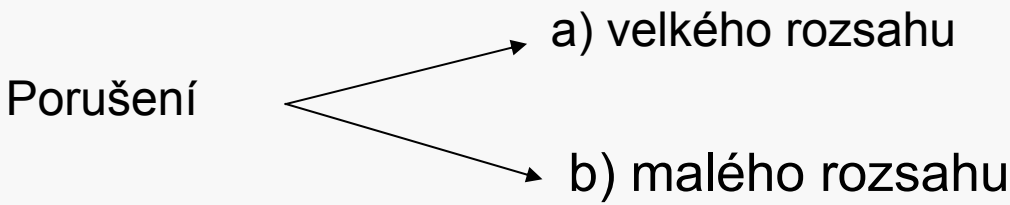

- Ad a) porušení práva ES čl. státem s obecnějším dopadem (pro celou skupinu případů)
  - porušení práva ES (prim/sek)
    - zdržením se jednání
    - aktivním jednáním
    - výjimka – rozpočtový deficit

  ot. - kdo je členským státem?

ŘÍZENÍ PODLE ČL. 226 SES

- klíčové ustanovení – čl. 226 SES:

1. *Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj z této smlouvy vyplývá, vydá o tom odůvodněné stanovisko poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření.*
2. *Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, **<u>může</u>** Komise předložit věc Soudnímu dvoru*.

- iniciativa – Komise – jak se dozví? …
- http://ec.europa.eu/community_law/complaints/form/index_cs.htm
- fáze:
  1. předběžné (neoficiální) řízení
  2. správní řízení – zasláním výstražného dopisu čl. st. -> odůvodněné stanovisko (OS)
  3. sporné řízení (před ESD) – členský stát se nepodrobí OS – Komise může žalovat – deklaratorní rozhodnutí

– alternativa – žaloba dle čl. 227 SES členským státem

Rozsudek C-204/06

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb (Úř. věst. L 233, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 67), nebo v každém případě tím, že Komisi o těchto předpisech neuvědomila, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.

2 Podle článku 24 směrnice 78/686 členské státy přijmou předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí a uvědomí o nich Komisi. Podle článku 54 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. 2003, L 236, s. 33) byla Česká republika povinna uvést v účinek opatření nezbytná k tomu, aby bylo dosaženo souladu se směrnicí 78/686 ode dne jejího přistoupení k Evropské unii, a sice dne 1. května 2004.

Rozsudek C-204/06

3 Vzhledem k tomu, že Komise nebyla uvědoměna o předpisech přijatých Českou republikou pro dosažení souladu se směrnicí 78/686 a ani neměla k dispozici jiné informace, které by jí umožňovaly dojít k závěru, že tyto předpisy byly přijaty, zahájila řízení upravené v článku 226 ES.

4 Dopisem ze dne 15. prosince 2004 Komise formálně vyzvala Českou republiku k předložení jejího vyjádření. Česká vláda odpověděla na tuto žádost dopisy ze dne 15. února a 4. dubna 2005.

5 Komise však měla za to, že Česká republika nepřijala všechna opatření nezbytná pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nebo že v každém případě ji tento členský stát o předpisech přijatých za tímto účelem neuvědomil. Dopisem ze dne 13. července 2005 zaslala Komise odůvodněné stanovisko, kterým Českou republiku vyzvala k přijetí opatření nezbytných k tomu, aby vyhověla tomuto stanovisku ve lhůtě **dvou měsíců** od jeho obdržení.

6 Dopisy ze dne 12.,19. a 28. září 2005 česká vláda odpověděla na toto odůvodněné stanovisko. …

9 Jelikož Komise neměla žádnou informaci ohledně posledně uvedeného předpisu, usoudila, že Česká republika nedostála plně povinnostem, které pro ni vyplývají ze směrnice 78/686, a rozhodla se podat projednávanou žalobu.

10 Ve své žalobní odpovědi Česká republika nepopírá prodlení s provedením článků 15 a 16 směrnice 78/686. **Uvádí, že příčinou tohoto zpoždění je zejména konání voleb do Poslanecké sněmovny. Zdůrazňuje, že očekávaná legislativní změna bude přijata v blízké budoucnosti**.

11 Nicméně podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a změny, ke kterým došlo následovně, nemohou být Soudním dvorem brány v úvahu.

12 Krom toho se členský stát nemůže dovolávat ustanovení, praxe nebo situací svého vnitrostátního právního řádu, včetně těch vyplývajících z jeho správní organizace, coby důvodu, proč nesplnil povinnosti a nedodržel lhůty určené směrnicí (viz zejména rozsudek ze dne 12. ledna 2006, Komise v. Portugalsko, C-118/05, Sb. rozh. s. I-11, bod 9).

13 V projednávaném případě je nesporné, že v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku nebyla všechna opatření nezbytná k zajištění úplného provedení směrnice 78/686 do českého právního řádu přijata.

14 Za těchto podmínek je namístě považovat žalobu podanou Komisí za opodstatněnou.

15 V důsledku toho je třeba určit, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice. …

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) **Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.**

2) České republice se ukládá náhrada nákladů řízení.

Rozsudek ESD– a co dál?

- do roku 1993 – rozsudky vynutitelné jen politickým tlakem
- od 1993 – Maastricht. smlouva – umožnila vynucení - Článek 228

1. *Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z této smlouvy, je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku Soudního dvora.*
2. *Má-li Komise za to, že dotyčný členský stát takováto opatření nepřijal, vydá poté, co poskytla státu příležitost se vyjádřit, odůvodněné stanovisko upřesňující body, v nichž dotyčný členský stát nevyhověl rozsudku Soudního dvora.*

   Nepřijme-li dotyčný členský stát opatření, která vyplývají z rozsudku, ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise věc předložit Soudnímu dvoru. V takovém případě navrhne paušální částku nebo penále, jíž je členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem.

   *Shledá-li Soudní dvůr, že dotyčný členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení paušální částky **nebo** penále.*

Rozsudek ESD– a co dál?

- rozsudek -> členský stát se nepodrobí => nové správní řízení – žaloba – řízení před ESD – nový rozsudek

- případy:
  - Komise vs. Řecko (Chania II)
  - Komise vs. Španělsko
  - Komise vs. Francie
  - Komise vs. Francie (ochrana spotřebitelů)

Případ C-304/02 (francouzské rybičky)

- rozsudek ze dne 11. června 1991, Francie nezajistila kontrolu zaručující dodržování opatření Společenství k zachování rybolovných zdrojů
- Dopisem ze dne 8. listopadu 1991 Komise požádala francouzské orgány, aby jí sdělily opatření přijatá ke splnění povinností vyplývajících z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie. Dne 22. ledna 1992 francouzské orgány odpověděly, že „hodlají učinit vše, co bude v jejich silách, aby dosáhly souladu s ustanoveními právních předpisů“ Společenství.
- Inspektoři Komise při několika inspekcích provedených ve francouzských přístavech konstatovali zlepšení situace, avšak poukázali na několik nedostatků v kontrolách prováděných francouzskými orgány
- Komise, majíc za to, že Francouzská republika stále nesplnila povinnosti vyplývající z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie, podala žalobu

pokračování…

- Cílem řízení stanoveného v čl. 228 odst. 2 ES je přimět členský stát, který je v prodlení, aby splnil povinnosti vyplývající z rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinnosti, a tím zajistit účinné používání práva Společenství. Obě opatření stanovená tímto ustanovením, totiž paušální částka a penále, směřují k tomuto samému cíli.
- 81 To, zda bude použito jednoho nebo druhého z uvedených opatření, závisí na způsobilosti každého z nich naplnit v závislosti na okolnostech případu sledovaný účel. Zatímco uložení penále se jeví jako obzvláště vhodné, aby přimělo členský stát k tomu, aby co nejrychleji ustal v neplnění povinností, které by, nebýt takového opatření, mělo tendenci přetrvávat, uložení zaplacení paušální částky spočívá spíše na posouzení dopadů nesplnění povinností dotyčného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od rozsudku, jímž bylo původně určeno.
- 82 Za těchto podmínek není vyloučeno použít oba druhy sankcí stanovené v čl. 228 odst. 2 ES, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu a současně má tendenci nadále přetrvávat.

Porušení práva ES ve vztahu k jednotlivci

- jednotlivec – žaluje u soudu svého členského státu, pravomoc orgánů ES dána není
- (jde o porušení v malém)
- Francovich a Bonifaci v Itálie (C 6 a 9/90)
  - směrnice neprovedena, pracovníci podle ní sice získali nárok na mzdu, ale nebyl kdo by ji vyplatil

ESD – podmínky odpovědnosti Francovich

1. směrnice zakládá práva jednotlivce
2. obsah těchto práv lze na základě této směrnice specifikovat
3. existuje příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a škodou

Brasserie du Pecheur/Factortame

- navíc – porušení je dostatečně závažné
- škoda se hradí podle vnitrostátních pravidel
- nesmí být podmiňována zaviněním

- Köbler – odpovědnost státu = odpovědnost kteréhokoliv orgánu, tedy i soudu
  - zjevné porušení KP
  - neměnnost rozhodnutí!
  - pouze náhrada škody

Porušení práva ES jednotlivcem

- porušení pravidel hospodářské soutěže
- porušení primárního nebo sek. práva
- porušení práva ve vztahu k jednotlivci

Volný pohyb zboží

FORMY HOSPODÁŘSKÉ INTEGRACE

ZÁKAZ CEL A OBDOBNÝCH DÁVEK

ZÁKAZ KVÓT A OBDOBNÝCH OPATŘENÍ

Formy (stupně) integrace

1. Zóna volného obchodu (Free Trade Area)
2. Celní unie
3. Společný trh
4. Jednotný vnitřní trh
5. Hospodářská a měnová unie
6. Politická unie (?)

4 základní svobody JVT

- JVT je prostor, ve kterém platí tzv. čtyři základní svobody, a to volný pohyb:
  1. Zboží;
  2. Osob;
  3. Služeb;
  4. Kapitálu.
- Zajištěna ochrana hospodářské soutěže
- Regulována státní pomoc
- Základní zásada JVT: Zákaz diskriminace na základě původu nebo státní příslušnosti, adresátem – státy i jednotlivci

Definice zboží

- výrobky, kt. mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích a kt. jsou právně způsobilé být předmětem obchodních transakcí (Případ 7/68 Komise vs. Itálie).
- Za zboží se tak mj. považují:
  - zemědělské výrobky
  - umělecké předměty
  - předměty duševního vlastnictví (zvukové nahrávky na discích a kazetách, PC programy)
  - výrobky dodávané spolu se službou (voda, energie i elektřina)
  - suroviny
  - odpadky (kladná peněžní hodnota tedy není definičním znakem zboží)

Zboží naopak není:

- věci, s nimiž nelze obchodovat – drogy, některé zbraně, lidské orgány
- práva z duševního vlastnictví
- věci osvědčující práva (lístky z loterie, rybolovné certifikáty)

Původ výrobků – režim ES

- výrobky, které mají původ v členských státech

- výrobky, které mají původ v 3. státech, ale které jsou již v některém ze členských států ve volném oběhu (po provedeném celním řízení, kdy clo bylo uhrazeno)

JVT a zboží

- celní unie (čl. 25)
  - zákaz cel, ABS!
- zákaz KODV a OSOÚKODV (čl. 28)
  - výjimky možné (čl. 30)
- zákaz DD
  - pozn. daně zakázány nejsou, bohužel… ☺
- uzpůsobení státních monopolů obchodní povahy
- regulace státních podpor (čl. 87)

Zákaz množstevních omezení

Článek 28

- Množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem, jsou zakázána.

Článek 29

- Množstevní omezení vývozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázána.

výjimky dle čl. 30 SES

- *Článek 28 :* ***Množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem, jsou zakázána.***
- *Článek 30 :* Články 28 a 29 nevylučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné:
  1. veřejnou mravností,
  2. veřejným pořádkem,
  3. veřejnou bezpečností,
  4. ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin,
  5. ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo
  6. ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví.
- Tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky **svévolné diskriminace** nebo **zastřeného omezování obchodu** mezi členskými státy.
- **proporcionalita**!
- taxativní (konečný) výčet!!!

důvod *veřejné morálky*

- **Hemn v. Darby**
  - likvidace obscénního zboží (pornografických časopisů)
- opak **Canegate Ltd**.
  - zákaz dovozu „obscénního a neslušného zboží“ podle zákona z r. 1876
  - domácí ale v prodeji!

důvod *veřejného pořádku*

- **R. v. Thompson**
  - dovoz zlatých a vývoz stříbrných mincí z a do VB
- méně častý důvod

důvod *veřejné bezpečnosti*

- málo časté
- Campus Oil Ltd. vs. Ministr průmyslu a energie Irska
  - požadavek min. odběru za určené ceny
  - chybí harmonizovaná právní úprava pomoci jiným členským státem

Ochrana zdraví a života …

- nutnost prokázat **skutečné zdravotní riziko**
- **UHT mléko:**
  - systémy kontroly v čl. st. jsou dostatečné
- **Komise vs. UK (dovoz drůbežího masa)**
  - zákaz drůb. s ohledem na nedostatečnou kontrolu ve Francii…
- **Sandoz BV**
  - müsli tyčinky – s ohledem na absenci harmonizace a za předpokladu, že je dovoz povolován, obsahují-li rozumné množství odpovídající potřebám výživy
- **Komise v Německo** (z. o čistotě piva)
  - zakázány všechny přísady, ne jen ty, kt. by něm. spotřebiteli mohly vadit
  - neúměrnost chráněnému zájmu a neproporcionální

ochrana národního kulturního bohatství

- zatím „pusto“
- zmíněno jako možnost ve v. Komise vs. Itálie – vývozní dávka z uměleckých pokladů

ochrana průmyslového a obchodního vlastnictví

- tedy ochrana práv duševního vlastnictví
- oddělení existence práva a jeho výkonu + teorie vyčerpání práv (aby právo k duševnímu vlastnictví nebylo zneužíváno)
- **Centrafarm BV vs. Sterling Drug Inc**.
  - C. dovážel léky z VB, kde je Sterling uvedl do Nizozemí
  - uvedení na trh ve st. kde ochrana neexistuje bez souhlasu majitele -> nedochází k vyčerpání práv
- **Centrafarm v. Winthrop**
- **Silhouette International v Hartlauer Handelsgesellschaft**

Co je to *opatření s obdobným účinkem*?

- **Případ DASSONVILLE**
- „jakékoliv opatření členského státu, které je způsobilé přímo či nepřímo, skutečně či jen potencionálně omezit obchod mezi členskými státy je zakázáno“
- (dovoz „skotské whiskey“ z Francie)

- Slabá místa?

Případ CASSIS DE DIJON

- Německá legislativa vyžaduje u ovocných likérů (domácích i dovážených) min. 25% alkoholu
- Tradiční francouzský *cassis* má méně než 20%
- Německé úřady odmítají dovoz povolit
- Dovozce se obrací na vnitrostátní soud…

Ad CASSIS …

- Vyjádření Německa: opatření jsou nezbytná pro:
- **Ochranu zdraví:** (nápojů s nižším obsahem alkoholu se vypije víc, proto snáze vyvolají závislost)
- **Ochranu spotřebitele**: (ten očekává své oblíbené množství alkoholu)

Ad CASSIS …

- určitá opatření čl. st. mohou uniknout zákazu v čl. 28:
- opatření zachází se zbožím tuzemským i zahraničním formálně stejně;
- ve skutečnosti však má negativní diskriminační účinky na dovážené zboží;
- je ale opodstatněné určitou naléhavou potřebou ochrany hodnoty vyššího zájmu;
- je přiměřené a nutné k dosažení svého cíle
- na komunitární úrovní chybí harmonizovaná úprava této problematiky.

Ad CASSIS …

- druhý princip Cassis:

  „zboží, které bylo vyrobené v členském státě v souladu s normami tohoto státu, a které se legálně obchoduje na trhu v tomto státě, musí mít přístup na trhy všech ostatních členských států, a to bez jakýchkoliv omezení.“

- Význam pro vzájemné uznávání výrobků!

Hodnoty vyššího zájmu

- **Za předpokladu, že jsou nezbytná k zajištění důležitých oprávněných požadavků států (účinnost daňového dozoru**
  - **poctivost obchodního styku**
  - **ochrana spotřebitele**
  - **ochrana životního prostředí**
  - **a ochrana kulturních zájmů udržení rozmanitosti médií**
  - **finanční stabilita systému sociálního zabezpečení)**
- **jsou v obecném zájmu a jsou přiměřená**

Případ KECK A MITHOUARD

- národní předpis,
- jehož předmětem regulace jsou prodejní modality (např. prodej zboží pod cenou, tento předpis tedy dopadá na způsob prodeje a nikoliv na zboží jako takové), a
- který dopadá právně i materiálně bez rozdílu na všechny obchodníky na území členského státu a nemá tedy diskriminační povahu,
- není v rozporu s čl. 28 SES

Zákaz kvót a opatření s …

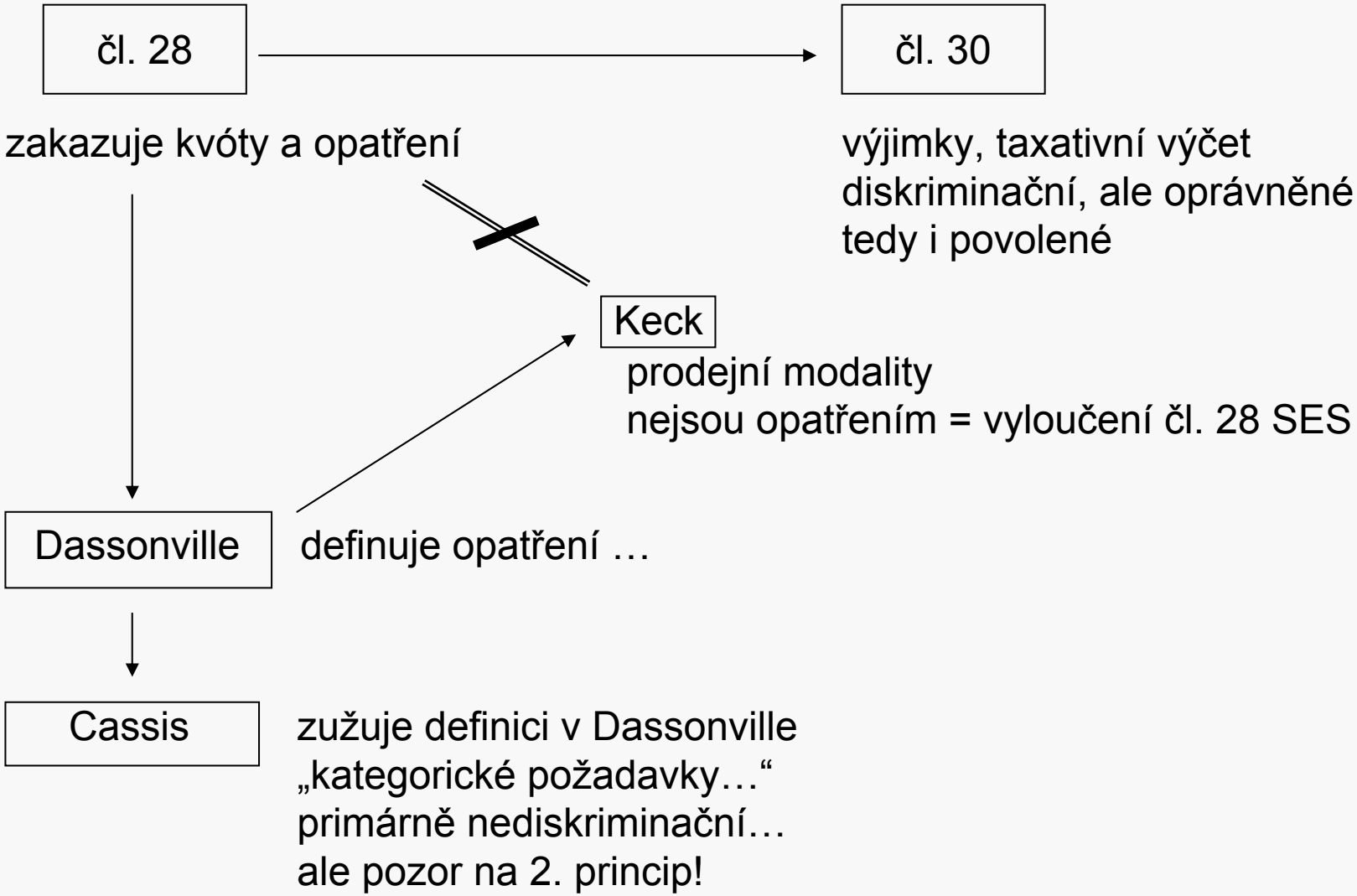

Regulace státních monopolů komerční povahy

- Státní monopol = instituce, kterou některý členský stát ovládá, řídí nebo jejímž prostřednictvím významně ovlivňuje dovoz či vývoz mezi členskými státy.

Volný pohyb osob

HISTORICKÝ VÝVOJ

VOLNÝ POHYB PRACOVNÍKŮ

SVOBODA USAZOVÁNÍ

Volný pohyb osob - vývoj

1. Prvotně – jen ekonomicky činné osoby (pracovníci, OSVČ, podnikatelé)
    1. svoboda usazování
    2. volný pohyb pracovníků
2. Následně i další kategorie osob:
    - osoby žijící z nezávislých příjmů
    - důchodci
    - studenti
3. 1993 - Občanství EU

\+ Schengenské úmluvy - další odstranění překážek, zejména hraničních kontrol

Občanství EU

1. Svoboda pohybu a usazení kdekoli v EU
2. Právo volit a být volen do obecní samosprávy a do EP v místě svého bydliště
3. Diplomatická ochrana pokud členský stát nemá ve 3.zemi zastoupení
4. Konzulární ochrana, a to i když je ve 3. zemi konzulát, ale je daleko
5. Petiční právo k EP
6. Právo obracet se na evropského ombudsmana

Práva osob

- **Primární oprávnění:**
  - U pracovníků právo uzavírat pracovní poměr, vykonávat práci za odměnu
  - U OSVČ jde o právo podnikat
  - U volného pohybu služeb jde o možnost poskytovat a na druhé straně přijímat
- **Sekundární oprávnění** - umožňují výkon primárních:
  - Volný vstup do jiného členského státu a
  - právo pobytu kdekoli v EU
- **Komplementární oprávnění:**
  - Právo na vzdělání, bydlení, sociální zabezpečení, kolektivní vyjednávání**.**

Omezení volného pohybu osob

1. Omezení pohybu osob všeobecného dopadu
2. Omezení vztahující se k dlouhodobému pobytu na území
3. Specifická omezení týkající se výkonu ekonomických aktivit

Omezení PO všeobecného dopadu

- Základem sekundární úpravy je směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
- Omezení dopadají na migraci krátkodobou i dlouhodobou:
  - ochrany veřejného pořádku;
  - ochrany veřejné bezpečnosti;
  - ochrany zdraví obyvatelstva

Judikatura ESD

- **Van Duyn**: důvody musí spočívat v osobním jednání jednotlivce
- **CALFA**: Trest vyhoštění nelze uložit automaticky s odsuzujícím trestním rozsudkem. Takovýto trest je možné uložit pouze tehdy, pokud jsou splněny následující podmínky:
  - dotyčný se dopustil závažné trestné činnosti
  - a existuje reálná obava, že páchání této nebezpečné činnosti bude pokračovat.
  - Pouze tehdy lze trest vyhoštění uložit, ale v žádném případě ne doživotní.

Volný pohyb pracovníků

- Volný pohyb pracovníků je v primárním právu upraven čl.39-42 SES, kde stěžejní úlohu má čl.39, který upravuje volný pohyb pracovníků uvnitř Společenství. – zákaz diskriminace!
- Komise vs. Belgie: **ustanovení čl.39 SES se nevztahují na zaměstnání ve státní službě** (Specifické omezení týkající se výkonu ekonomických aktivit) -

Definice pracovníka

- občan EU, který:
  - vykonává činnost hospodářského charakteru
  - za odměnu
  - podle závazných pokynů svého zaměstnavatele či nadřízeného.
- Za pracovníka jsou dále považovány i osoby, které sice práci aktuálně nemají, avšak aktivně si ji snaží nalézt.

Práva pracovníků

- právo ucházet se o zaměstnání;
- pohybovat se za tím účelem volně na území členských států;
- pobývat v jiném členském státě ES za účelem výkonu zaměstnání;
- zůstat ve státě výkonu zaměstnání i po jeho skončení;

Svoboda usazování

- Oprávněnými: FO & PO
- Usazení:
  1. Primární
  2. Sekundární

Svoboda podnikání může být vymezena takto:

1. Ekonomická výdělečná činnost
2. Permanentní činnost
3. Samostatná výdělečná činnost
4. Přeshraniční charakter činnosti

Sociální zabezpečení migrantů

- nutný doplněk ke svobodě pohybu osob
- pouze koordinace;
- cílem:
  - zabránit diskriminaci v jiných čl.st. při pobírání dávek;
  - zachování nároků;
  - sčítání dob pojištění
- zejména:
  - penze
  - zdravotní péče
  - vzdělávání

Exkurz - Schengenský prostor

- vznik jednotného prostoru bez vnitřních hranic = odstranění fyzických peřkážek pohybu zboží a osob;
- zpřísněna vnější kontrola;
- zboží:
  - kontrola v místě určení,
  - daňová evidence, prohlášení podává odesílatel i příjemce,
  - možnost zvláštní kontrol
  - řádné vnější kontroly
- osoby:
  - zpřísnění kontrol vnějších hranic, jen přechody
  - vnitřní hranice, kdekoliv
  - evidence cizinců
  - víza platná do všech států
- policejní spolupráce
  - možnost sledování a pronásledování (vražda, znásilnění, loupež, žhářství, braní rukojmí…)

Volný pohyb služeb

- Regulace: čl. 49 SES a násl.
- Definice služby:
  - SES mlčí – negativní vymezení + demonstrativní výčet
  - Jedná se o činnosti, **nemateriální povahy**, na které nedopadají ustanovení o volném pohybu zboží, osob a kapitálu
- přijata **směrnice o službách**!

Mody poskytování služeb

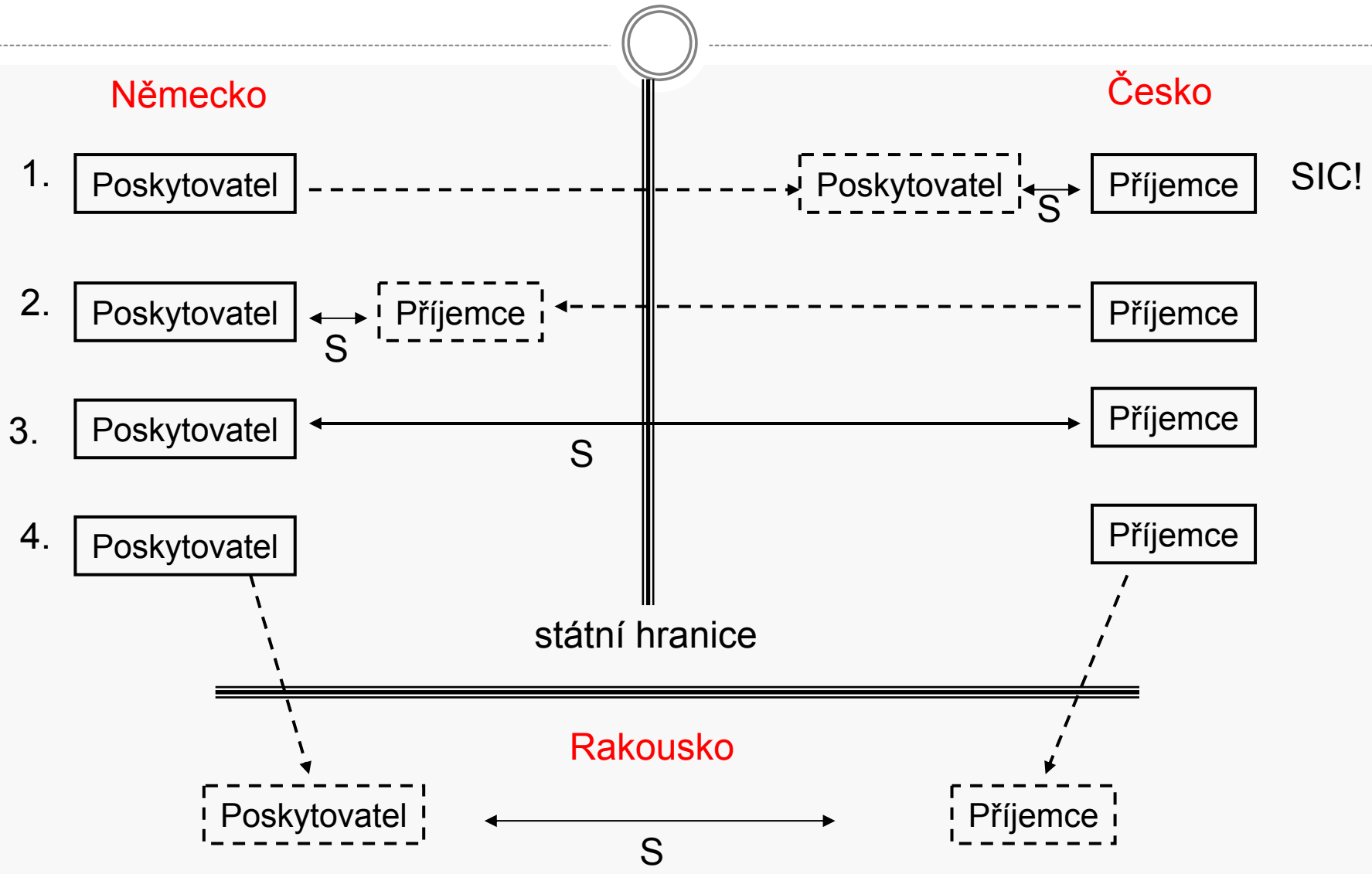

Volný pohyb kapitálu

- Rozlišování:
  - investice
  - platby („5. svoboda“ - *Případ „Luisi a Carbone“*)
- Liberalizace investic –
  - snaha států udržet investice doma
  - Nyní zákaz regulace, liberalizace – od 1994
  - Dovnitř i navenek, výjimky přípustné jen vůči 3. státům

Ochrana hospodářské soutěže

ÚVOD DO PRÁVA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

ZÁKAZ KARTELŮ

ZÁKAZ ZNEUŽITÍ DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ

REGULACE FÚZÍ

ZÁKAZ STÁTNÍCH PODPOR

Cílem práva hospodářské soutěže

- Ochrana funkční struktury trhu a efektivní soutěže na něm (nejen státy, ale i jednotlivci mohou narušit fungování JVT)
- Právní úprava brání narušení soutěže jednáním ve formě:
  1. Kartelových dohod (čl. 81 SES)
  2. Zneužitím dominantního postavení (čl. 82 SES)
  3. Fúzí narušující soutěž (nařízení 139/2004/ES)

  \+ poskytování státních podpor

  \+ regulace veřejných zakázek

Pojmy a definice

- PODNIK: = každá jednotka, vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na její formu a způsob jejího financování
- RELEVANTNÍ TRH: prostor v němž dochází k realizaci soutěžního jednání
  - Geografický
  - Výrobkový (viz. případ United Brands)
- TERITORIÁLNÍ PŮSOBNOST: Princip „účinku“ - jednání, které bylo učiněno v cizině, může být postihnuto dle soutěžního práva ES, projeví-li se účinky tohoto jednání na trhu ES … (případ Woodpulp)

Zákaz kartelových dohod

- Vztahuje se na násl. formy:
  - Dohody mezi podniky
  - Rozhodnutí sdružení podniků
  - Jednání ve vzájemné shodě

- neplatnost ex lege
- DEFINICE: dohody, které by mohly narušit soutěž, ovlivnit tak negativně obchod mezi čl. st., kt. nejsou povoleny
- vertikální i horizontální
- Např. dohody o cenách, rozdělení trhu, nepřímá množstevní omezení, zákazy zpětného dovozu

Kartelové dohody

- jsou obecně zakázané, s výjimkou:
  - Tzv. **blokových výjimek** (nařízením Komise – distribuce a servis aut)
  - **Pravidla de minimis** (zákaz se nevztahuje na jednání se zanedbatelným dopadem na soutěž: tržní podíl HK – 10%, VK – 15%)
  - A **výjimek *ex lege*** (povoleny dohody, ku zlepšení technologií, hospodářskému rozvoji, vyhrazují-li spotřebiteli přiměřený podíl na těchto výhodách a nevylučují hospodářskou soutěž na RT)

Dominantní postavení

- Čl. 82 SES
- Definice DP v SES chybí
- ESD: podnik, je v dominantním postavení tehdy, pokud je v takovém postavení ekonomické síly, která mu umožňuje se chovat ve značném rozsahu nezávisle na jeho konkurentech, zákaznících a nakonec i spotřebitelích a tím bránit efektivní soutěži (případy La Roche či United Brands)

Prvky skutkové podstaty ZDP

1. Existence DP
2. Zneužití DP
3. „Komunitární“ rozměr zneužití

- Kvantifikace – podle chování, pomůckou – podíl na trhu:
  - < 25% - zpravidla OK
  - 25% až 40% - odůvodňuje dominantní postavení tehdy, jsou li zde dány další okolnosti
  - > 40% - zpravidla DP

Zneužití postavení

- **Formy zneužití:**

1. přímé nebo nepřímé vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen anebo jiných nerovných obchodních podmínek;
2. omezování výroby, odbytu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů;
3. uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům
4. podmiňování uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění

Regulace fúzí

- Právní úprava v SES chybí
- Základ: nařízení 139/2004/ES
- Koncentrace:
  - splynutí dvou nebo několika dříve samostatných podniků
  - zisk přímé kontrolu či vlivu v jiném podniku
  - založení joint venture
- Povolování Komisí

Státní podpory

- **Čl. 87 a 88 SES**
- = pomoc státních nebo samosprávných orgánů finančního i nefinančního charakteru, která zvýhodňuje jednoho soutěžitele na úkor jeho konkurentů čímž narušuje nebo hrozí narušit soutěž a ovlivnit obchod mezi čl.st.

Znaky:

- Poskytována členským státem (široké chápání státu!)
- Z veřejných zdrojů
- Neoprávněné zvýhodnění příjemce, kterého by nedosáhl na běžném trhu
- Oznámení Komisi!

  (Případ Boussac)

Slučitelná podpora

- obligatorně vs. fakultativně slučitelné

Daně

- Rizikem pro volný pohyb zboží může být i rozdílné zdanění
- Sjednocení daňových soustav - nereálné

1. Daňová diskriminace zakázána - *(Případ „Whisky & Koňak“)*
2. Částečná harmonizace nepřímých daní
    1. **DPH**
        - harmonizace daňového základu
        - duální sazba - stanovení rozmezí
    2. **Spotřební daně** (stanovení min. výše)
        - alkohol a alkoholické nápoje
        - minerální oleje
        - tabák a tabákové výrobky
        - pivo, víno

Hospodářská a měnová unie

- Od 1944 do 70. let – Brettonwoodský systém
- 1978 – EMS
  - ECU;
  - mechanismus směnných kurzů „ERM“;
  - zavedení intervenčních mechanismů
- 1987 – JEA – projekt HMU
- Etapy
  1. 1990 až1993 - ekonomická konvergence hospodářství;
  2. 1994 až 1998 – EMI, Pakt o stabilitě a růstu, EMS 2
  3. 1999 – dosud -

ad III. etapa

- 1.1.1999 – splněna konvergenční kritéria:
  - cenová stability;
  - fiskální stabilita – schodek veřejných financí méně než 3 % HDP;
  - fiskální stabilita – celkové zadlužení menší než 60% HDP;
  - kursová stabilita;
  - úroková stabilita.
- Zánik měn 11 národních – EURO
- Místo EMI působí ECB

Některé společné politiky

- **Zemědělská politika:**
  - Nástroje:
    - vnější protekcionismus;
    - intervence na trhu;
    - plošné dotace;
- **Regionální politika**
  - podpora infrastrukturních a rozvojových projektů
  - vyrovnávání regionálních rozdílů
- **Politika ochrany životního prostředí**
- **Společná dopravní politika**

Společná zahraniční a bezpečnostní politika

- mezivládní charakter – klíčová role Rady
- cílem – zachování nezávislosti a celistvosti EU a čl.st., posílení bezpečnosti a zachování míru
- Nástroje:
  - společné strategie, společné postoje a akce

Trestní, policejní a cizinecká spolupráce

- nezbytná - uvolnění pohybu osob – možnost migrace pachatelů TČ i kradených předmětů, nový rozměr trestné činnosti – mezinárodně organizovaného zločinu, ochrana finančních zájmů ES
- nástroje:
  - společné postoje
  - rámcové rozhodnutí (evropský zatýkací rozkaz)
  - rozhodnutí

Česká republika jako člen ES/EU

Situace do roku 1993

- 1990: dohoda mezi ČSFR a EHS a ESAE o obchodu a obchodní a hospodářské spolupráci;
- 1991: Evropská dohoda o přidružení ČSFR – nevstoupila v platnost!
- 1993 (1995): Evropská dohoda zakládající přidružení mezi ČR na straně jedné a ES a jejich členskými státy na straně druhé

Dohoda o přidružení

- platforma pro vzájemné jednání,
- uvolnění vzájemného obchodu postupným snižováním cel a odstraňováním kvantitativních restrikcí
- Aproximace a harmonizace práva s cílem dosažení kompatibility

ČR jako člen

- ČR se stala členem 1.5. 2004. pouze ES a EUROATOMU!
- A smluvním státem Smlouvy o založení EU!
- Významný čl. 10 SES – povinnost loajality! Porušení – řízení dle čl. 228 SES a pokuta
- Dočasná omezení – volný pohyb pracovníků, standardy – ekologické a hygienické,

Problémy

- Nízká připravenost některých orgánů státní správy
- Malá informovanost laické i odborné veřejnosti
- Nedokončené překlady některých právních aktů a rozhodnutí ESD

Vnější obchodní vztahy EU

ÚVOD DO PROBLEMATIKY V KONTEXTU WTO
NÁSTROJE SPOLEČNÉ OBCHODNÍ POLITIKY

Právní rámec mezin. obch. vztahů

- historie – konflikt protekcionistických vs. liberálních přístupů
- po 2WW – převaha liberálních tendencí

- regulace – bilaterální vs. multilaterální
- po 2WW – převaha multilaterální, bilat. stále významné (např. viz ESVO a další)
- pramenem PMO – mez. smlouva – režimy…

Milníky vývoje (akcentován pohled ČR)

- 1948 – GATT
- 1994/1995 – WTO (GATT 1994, GATS, TRIPS)
- ČR – do 1990 – monopol MO
- ČR – do 30.4.2004 – samostatná VOP
- ČR – od 1.5.2004:
  - obchod s ES/EHP (JVT)
  - obchod s 3. zeměmi – součást SOP

WTO – klíčové smlouvy I.

- **GATT**
  - cíl - liberalizace mezinárodního obchodu zbožím
  - Základní výstavbové principy
    - princip nejvyšších výhod
    - princip národního zacházení
  - regulace:
    1. výjimky z principu (zóny volného obchodu a celní unie, antidumping, rozv. státy, bezp.)
    2. tarifikace a omezování tarifních sazeb,
    3. zákaz kvantitativních restrikcí

WTO – klíčové smlouvy II.

- **GATS**
  - cíl - liberalizace mezinárodního obchodu službami
  - pokrývá všechny služby
  - 4 mody poskytování služeb: Obchod službami tak je definován jako dodávka zboží:
    1. z území jednoho smluvního státu GATS (dále jen „člen“) na území kteréhokoli jiného člena = přeshraniční dodávka
    2. na území jednoho člena spotřebiteli služby kteréhokoli jiného člena = spotřeba v zahraničí
    3. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím komerční přítomnosti na území kteréhokoli jiného člena = komerční přítomnost
    4. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím přítomnosti fyzických osob člena na území kteréhokoli jiného člena = přítomnost fyzické osoby
- **TRIPS**
  - cíl - zajištění ochrany duševního vlastnictví v mezinárodním obchodu

ES a EU a vnější vztahy

- Obchodní politika - původní společná politika E(H)S - čl. 131 – 134
- Regulace obchodu:
  - mezi
  - navenek
- SOP – výlučná pravomoc
- + II. pilíř EU!
- zásada asimilace = je-li jednou zboží dovezeno, požívá nadále výhod jednotného vnitřního trhu.
- zásada jednoty = stanoven jednotný režim pro dovoz i vývoz
- čl. 131 – existence celní unie
- čl. 132 – harmonizace podpor vývozu do třetích států
- čl. 133 – jednotné zásady spol.obch.politiky zejména co se týče celních sazeb, uzavírání celních dohod, vývozní politiky, sjednocování liberalizačních opatření.
- čl. 134 – odklon obchodu

Právní úprava v SES

- *čl.* ***131*** Vytvořením celní unie hodlají členské státy přispět ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a ke snižování celních překážek. Společná obchodní politika přihlíží k příznivému dopadu, který může mít odstranění cel mezi členskými státy na vzrůst konkurenceschopnosti podniků těchto států.
- ***čl. 132*** Aniž jsou dotčeny závazky, jež členské státy převzaly v rámci jiných mezinárodních organizací, budou režimy podpor poskytovaných členskými státy vývozu do třetích zemí postupně harmonizovány v takovém rozsahu, aby hospodářská soutěž mezi podniky Společenství nebyla narušena.
- Rada na návrh Komise kvalifikovanou většinou přijímá k tomu potřebné směrnice….
- ***čl. 133*** Společná obchodní politika se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a obchodní ochranná opatření, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. …
- ***čl. 134*** K zajištění toho, aby provádění obchodněpolitických opatření přijatých v souladu s touto smlouvou některým členským státem nebylo znemožněno odklonem obchodu, nebo vyvolá-li rozdílnost těchto opatření hospodářské obtíže v jednom nebo v několika členských státech, doporučí Komise metody potřebné spolupráce mezi členskými státy. Nestačí-li to, může Komise zmocnit členský stát, aby přijal nutná ochranná opatření, jejichž podmínky a podrobnosti kvalifikovanou většinou Komise stanoví. …

Výlučnost SOP a její limity

- z povahy věci nezbytná – projev např. v členství ES v MO a hlasování
- v oblasti administrace – ES hlava bez těla a údů
- tam, kde nejsou výlučné pravomoci

- Kde konkrétně tedy ES mají výlučnou pravomoc

Právo WTO v právu ES

- právo WTO = komplex mez. smluv
- tyto MS:
  - závazné pro čl. stát i pro jednotlivce
  - součást práva ES, přednost před sek. pr.
  - přímý účinek?
- ESD:
  - International Fruit:
    - GATT do značné míry flexibilní, příliš výjimek, příliš obecná struktura, absence reciprocity = nezakládá práva jednotlivcům
  - Ale…! Fediol vs. Komise
    - Fediol – žaloba na nepl. rozhodnutí Komise o výkladu pojmu nekalé obchodní praktiky obsaženému v nařízení ES – rozpor s GATT
    - v nařízení odkaz na GATT!

Nástroje VOP ES

Cíl VOP = kontrola kvantity dovozu a maximalizace kvantity vývozu za dodržení shodných podmínek pro všechny osoby podnikající na území ES a v rámci závazků přijatých ve WTO.

Právní nástroje:

I. pilíř: - především nařízení

II. pilíř: - především společné postoje

1. mezinárodní smlouvy – smluvní nástroje
2. komunitární právo – autonomní nástroje

Autonomní nástroje OP

Cílem Smlouvy o EHS = vytvoření **celní unie**, tj. prostoru, v jehož rámci se obchoduje bez překážek (čl. 23 Smlouvy ES) a zároveň existuje jednotná celní politika vůči třetím státům (společný celní sazebník – čl. 26 Smlouvy ES)

Provedeno předpisy :

- **nařízení 2913/92, celní zákoník** – sjednocení evropského a národního práva, jednotně definuje pojmy
- **nařízení 2658/87, celní sazebník** – jeden ze zákl. prvků systému, možné odchylky nahoru (ochrana) i dolů (preference)

- nařízení 918/83, o systému Společenství pro osvobození od cla
- nařízení 1719/2005, systém všeobecných celních preferencí

Celní projednávání

- **začlenění zboží pod položku celního sazebníku**
- **výpočet celní hodnoty** - důležité pro správní vyměření cla. Vychází ze skutečné hodnoty zboží. V CZ jsou stanoveny způsoby určení. Pravidla jsou převzata z GATT 1994.
- **stanovení původu zboží** – rozlišuje se nepreferenční a preferenční původ zboží.
- **vyměření cla**
  - **Valorická** (hodnotová)
  - **Specifická**
  - **Smíšená** – alternativní povinnost se stanovením minima a maxima
  - **Pohyblivá** – clo je závislé na ceně
  - Cla:
    - Smluvní – závazky z WTO
    - Autonomní

Všeobecný systém preferencí

- vůči rozvojovým státům, v rámci WTO, na 10 let dopředu
- vyloučeny některé zemědělské výrobky, textil, obuv, ocel (pro rozvojové země nejzajímavější komodity).

Produkty jsou rozděleny na:

- **senzitivní** (zem.produkty) a
- **nesenzitivní** (prům.výrobky). Tyto jsou osvobozeny od cel, nebo je clo omezeno.

- Země realizující zákazy nucených prací a práce dětí, event. ochranu životního prostředí = další zvýhodnění.
- Nejméně rozvinuté země – bezcelní přístup s výjimkou zbraní. Dočasné výjimky na banány, rýži, cukr.

Suspenze a kvóty

- **suspenze/kvóta = výjimka z povinnosti platit clo**

  - částečná nebo úplná
  - uplatňující se na určité množství zboží (**kvóta**) nebo na nelimitované množství (**suspenze**)

- snaha o podporu zájmů výrobců z ES. Cíl = podpora ekon.aktivity, podpora soutěže. Netýká se **antidamping. cel.**
- Předmětem = suroviny, polotovary, součástky, které **nejsou** v **ES dostupné**.
- Žádají členské státy jménem výrobců.

Dovozy do ES

- na jedné straně **neomezený dovoz** ze třetích států, na druhé straně požadavek na **ochranu zájmů** ES/subjektů z ES

- snaha řídit druh a množství dovozu a v rámci dovolených mezí tak chránit průmysl států ES

  - **Obecná úprava** – nař. 519/94, o dovozu z určitých třetích zemí
  - **Přechodná**, **časově omezená** úprava na dovoz z **Číny** – nař. 427/03/ES
  - **Zvláštní** úprava dovozu **textilu**

Úprava dovozu

Dovoz by měl být ze třetích zemí neomezený, krom ochranných opatření. Podmínkou jejich uvalení je proběhnutí **informačního a konzultačního postupu** a **vyšetřování**.

Informační a konzultační postup: Informovat Komisi o nebezpečných trendech v dovozu. Musí vždy předcházet zavedení ochr. opatření.

vyšetřování: Zjistit, zda dovozy urč. výrobku způsobují nebo mohou způsobit vážnou újmu výrobcům v ES. Musí předcházet zavedení ochr. opatření s výjimkou dočasného.

Dohled = jestliže vývoj dovozu urč. výrobku naznačuje možnost hrozby vážné újmy výrobcům v ES, může být realizován **statistický dohled nebo kontrola** před dovozem. Omezená doba platnosti. Pro propuštění do volného oběhu je nutné předložení kontrolního dokumentu.

Ochranné opatření

Rozdíly podle toho, zda se jedná o členský stát WTO nebo stát stojící mimo.

2 podmínky (je-li stát z WTO, musí být splněny obě) :

- Zboží je dováženo ve zvýšeném množství
- Výrobcům v ES to působí nebo hrozí způsobit vážnou újmu.

Komise poté může :

- Omezit dobu platnosti kontrolního dokladu
- Podmínit propuštění do volného oběhu vydáním dovozního povolení. Volný dovoz se tak mění na **regulovaný**. Jedná se zejména o **dovozní kvóty**.
- Mohou zasahovat celé území ES, i jen některé regiony.
- Délka 4 roky, možnosti prodloužení, … na max. 8 let.

Dovoz z Číny – nař. 427/2003/ES

Speciální regulace na dovoz z Číny je možná vzhledem k tomu, že závazky ve WTO umožňují odlišný přístup.

Nevztahuje se na textil a oděvy.

Platnost do 2013.

Pokud podoba cel – vybírají se odděleně od ostatních cel.

Textil a oděvy

Velice citlivá oblast, zejména u dovozu z Asie. K regulaci se využívají

- Množstevní limity
- Sledování dovozu v systému dvojí kontroly
- Sledování dovozu v systému jednoduché kontroly
- Omezení dovozu v režimu pasivního zušlechťovacího styku

Vztahuje se na nečlenské státy WTO a na Čínu.

Vývoz

Maximalizace exportu, jeho omezení pouze tam, kde se projevují specifické zájmy.

Spadá sem i problematika podpory vývozu (velice citlivé).

Obecně – bez omezení. To možné např. za situace, kdy hrozí vývoz na lukrativnější trhy a následně nedostatek v ES.

Zvláštní regulace pro :

- Kulturní předměty
- Kontaminované potraviny
- Zboží dvojího použití (civilní i vojenské)
- Nebezpečné chemikálie

Podpora vývozu

Krom zemědělství není společná podpora vývozu ve společné obchodní politice nevyskytuje.

Opatření na podporu mohou být převzata pouze jednotlivými státy s ohledem na pravidla hospodářské soutěže.

Formy :

- Přímá/nepřímá podpora ve formě subvencí
- Pojištění se státní zárukou
- Poskytování úvěrů s výhodnějšími podmínkami

Ochranná opatření proti nedovol.praktikám

- důležité právo WTO!
  - obecná ochrana proti nedovoleným praktikám
  - ochrana proti dumpingu
  - ochrana proti nedovoleným subvencím

Dumping

- produkt je týmž producentem prodáván za různé ceny v různých zemích. Právní pohled = je prodáván za nižší ceny, než je obvyklá cena výrobce na domácím trhu.

- antidumping = státem zajišťovaná ochrana domácích výrobců, kterým dumping způsobuje újmu.

- nařízení **384/96**, o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy ES. Dopadá na všechny státy – členy i nečleny WTO. Umožňuje přijetí antidumpingových opatření, zejména cel. Antidumpingové opatření přijímá Komise.

Podpory/subvence

- státní podpora pro výrobu či prodej výrobku.

- nařízení **2026/97**, o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy ES.
  - subvence **napadnutelné**
  - subvence **nenapadnutelné**

- Možnost přijetí vyrovnávacího cla, kdyby propuštění takového výrobku do volného oběhu působilo újmu.

II. Smluvní nástroje společné obch. politiky

Obchodní vztahy ES k jednotlivým nečlenským zemím – různorodé:

a. preferenční dohody s rozvinutými státy nebo se státy přidruženými (evropské dohody + Asociační dohody, tj. došlo k vytvoření celní unie nebo zóny volného obchodu (Turecko)) a státy aspirujícími na přidružení
b. preferenční dohody s rozvojovými státy
c. vztahy vůči vyspělým ekonomikám
d. vztahy s dalšími zeměmi a ekonom.integračními seskupeními

ES x ESVO a Švýcarsko

- **ESVO má nyní tyto členy:** Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko, Norsko

- ESVO je **zóna volného obchodu**

- 3 fáze spolupráce s ES:
  1) **Léta 1960-1973** - první bilaterální dohody o volném obchodu s průmyslovými výrobky
  2) **Léta 1973-1989** - bilaterální se mění na multilaterální spolupráci
  3) **Od 1992**: Dohoda o **Evropském hospodářském prostoru** mezi ES a ESVO (platnost od 1994) viz. dále

Dohoda o Evropském hospodářském prostoru (EHP)

- mezi ES a ESVO (mimo Švýcarska)
- jsou uplatňovány tzv. čtyři svobody
- Nevytváří celní unii (autonomní celní tarify vůči 3. zemím), jen zónu volného obchodu
- Švýcarsko odmítlo účast -> existují proto dvoustranné dohody mezi ES a Švýcarskem:
  1. **vlna dohod:** volný pohyb osob
  2. **vlna dohod:** Schengen – Dublin a další (důchody, volný pohyb zboží, služeb)

Evropské dohody

- Označení od počátku 90 let pro smlouvy uzavírané mezi ES a středo- a východoevropskými zeměmi.

- Zaručují **oblast volného obchodu** a další spolupráci **s perspektivou přijetí za člena** ES

- Turecko – asociační dohoda
- Chorvatsko - asociační a stabilizační dohoda

Dohody s rozvojovými státy

1) Středozemní iniciativy
2) Státy karibské, africké a pacifické skupina

- Tři nejznámější dohody:
  - Dohody z Yaoundé I,II,III
  - Dohody z Lomé
  - Dohody z Cotonou (obchod – politika – rozvoj) – tato dohoda nahradila dohody dřívější

Vztahy vůči vyspělým a silným ekonomikám

- **ES a USA**
  - smluvní spolupráce na základě členství (WTO, IMF, OECD)
  - problémy díky exteritorialitě amerických aktů
- **ES a Kanada**
  - Dohody o rozšíření obchodu a investic
- **ES a Japonsko**
  - Akční plán od 2001, mnoho oblastí spolupráce
- **ES a Austrálie**
  - Řada dokumentů (snaha o rámcový dokument)
- **ES a Nový Zéland**
  – Deklarace o vztazích EU a NZ
- **ES a Čína**
  – Přístup Číny k WTO, zvl.nařízení pro obchod s Čínou

Vztahy s dalšími zeměmi, popř. seskupeními zemí

Různé dohody (o volném obchodu) se zeměmi:

- **MERCOSUR** – Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay
- **Mexiko**
- **Chile**
- **Afrika**

- žádné preference: Singapur, Malajsie, Jižní Korea, Tchaiwan, Thajsko, Filipíny, Brazílie, Argentina